

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GOLDONI

BECERİKLİ DUL

DÜNYA EDEBİYATINDAN TERCÜMELER

İTALYAN KLÂSİKLERİ: 7

BECERİKLİ DUL

GOLDONI

BECERİKLİ DUL

(La Vedova Spiritosa)

**Ankara Dil ve T. - C. Fakültesi Asistanlarından Samim
SİNANOĞLU tarafından dilimize çevrilmiştir.**

İSTANBUL 1946 — MİLLÎ EĞİTİM BASİMEVİ

BECERİKLİ DUL

K İ Ş İ L E R

DON BERTO, cömert ve sâf.

DONNA PLACIDA, dul, don Berto'nun
yeğeni.

DONNA LUIGIA, donna Placida'nın kız-
kardeşi.

DON FAUSTA, avukat.

DON SIGISMONDO, şövalye.

DON FERRAMONDO, yüzbaşı.

DON ANSELMO, don Berto'nun yalancı
dostu.

DON ISIDORO, don Berto'nun sofrasının
dostu.

CLEMENTINA, don Berto'nun evinde
hizmetçi kız.

PAOLUCCIO, don Berto'nun uşağı.

Don Berto'unun başka bir uşağı.

Vaka Milâno'da geçer.

BİRİNCİ PERDE

Donna Placida'nın odası

I. SAHNE

DONNA PLACIDA, DONNA LUIGIA

PLACIDA. — Tanrıya şükür, kardeşim, kocamın evinde tam bir yıl dul oturdum. Bir yıl âdet ve vazifeye baş eğdikten sonra, hazin evi, siyah elbisemi bıraktım. Kendi kendimin sahibi olarak artık evime dönüyorum, sizin aranızda katılıyorum, sevgili Luigia'm. Ana babamız ölünce amcamız don Berto bizi bir baba şefkati ile yetiştirmişti: şimdi kendi servetine benim çeyiz gelirimi katarsa, dul yeğenine yüksünmeden bakar, sanırım.

LUIGIA. — Don Berto dünyanın en iyi adamıdır, onunla beraber yaşamak tatlı şey. Ama ne yazık ki, yanında iki hain var: bir dolandırıcı dalkavukla bir sahte sofı.

PLACIDA. — Biri don Anselmo, öteki de don Isidoro olmalı. Biliyorum, onlar ne derlerse,

adamcağız onu yapar. Bir aile babasının yanında, ona kötü öğüt vereceklerin daima bulunması san-ki mukaddermiş. Biri dalkavuklukla, öteki yalanla, her ikisi de kendi menfaatlerini kolluyorlar. Bu fırsattan, hiç olmazsa, bir usulü ile istifade etseler! Ama hem bedava yiyip içiyor, hem de buyurmak istiyorlar.

LUIGIA. — Üstelik, herkesin takdir ettiği şu don Anselmo yok mu? Bana gizliden gizliye âşıktır. Biliyorum.

PLACIDA. — Hain, şimdi anlıyorum, eve gelmeme niçin engel olmak istedi. Meğer oyununu meydana çıkarırım diye korkuyormuş! Fakat işte geldim. Şu kötüler yavaş yavaş, başlarını alıp gider, biz de evin sahipleri oluruz.

LUIGIA. — Abla, kız kalmaktan usandım. Siz bana yardım etmezseniz, amcamdan bir umduğum yok.

PLACIDA. — Kocaya varmayı çok mu arzuluyorsun?

LUIGIA. — Başkalarının yaptığı ben de yapmak istiyorum. Bunu siz de yaptınız ve teselli buldunuz. Hem umarım, sizi tekrar kocaya varmış göreceğim. Eğer siz kocasız yaşamaya niyet etmişseniz, bir bakın, bana bir kısmet bulabilir misiniz?

PLACIDA. — Benden ibret almadın mı? Bu seni vazgeçirmeye yetmiyor mu?

LUIGIA. — Biz kadınların belki olmıyan talihini, ben de denemek isterim. Gerçi bir çoğu-

muzun işi rasgitmez, ama, düşününüz ki her kadın korkacak olsa dünya sona erer.

PLACIDA. — Güzel bir gaye doğrusu, tazeleri insanlık uğruna kurban olmaya sevk eden şu gaye! Ne çare ki, beni de tuzığa düşürmek isteyenler var. Evet, üçü birden etrafımı almış, hürriyetime pusu kurmuşlar. Biri don Sigismondo: daha kocam sağken bana hizmet eden edepli şövalye. İkincisi: mirasımı kayınlarımın elinden kurtaran şu meşhur, sevimli avukat don Fausto. Üçüncüsü: kahraman yüzbaşı don Ferramondo: eşim olmak için hapsinden çok ısrar ediyor. Fakat ben, hendeği atlamadan önce iyice düşüneneğim. Kazandığım hürriyeti elden çıkarmak niyetinde değilim.

LUIGIA. — Eğer hiçbiri ile ilgilenmiyorsanız, ablacığım, sizi isteyen üçünden birini bana bırakın.

PLACIDA. — Hangisini istersin?

LUIGIA. — Doğrusu bilmiyorum. Hele bir göreyim de, sonra düşünürüm.

PLACIDA. — Gerçi herbirinin değerleri var, var ama, her birinin iyi tarafları ile beraber kötü tarafları da var. Yüzbaşı akıllı ve iyi kalbli bir adam, ama o kadar hiddetlenip köpürüyor ki... Genç avukat ise güzel konuşur, doğru düşünür, ama biraz mübalâğacı... Şu zengin ve alımlı şövalyeye gelince, ne kadar dalgın! Hangisini beğenirsin?

LUIGIA. — Bir şövalyenin arasına dalgınlığa düşmesi bence o kadar mühim değil. Avukatın yapma tavır ve hareketleri varsa da, mademki namuslu bir adamdır, ne çıkar? Çarçabuk hiddetlenen yüzbaşıya gelince, aklı başında ve muhabbetli bir adam olduktan sonra, hiç sevgiye lâıyk görülmez mi?

PLACIDA. — İster iyi, ister kötü, ister güzel, ister çirkin, sözlerinden şunu anlıyorum ki, kardeşim, sen hepsinden hoşlanıyorsun.

LUIGIA. — Çıkan kısmeti tepmemek bence en doğru düşüncedir.

PLACIDA. — Muhakkak ki evlenmek bir piyangoya benzer. Kısmet değilse, ne gelir elden? Âşık olarak kocaya varan kadınların bir çoğu, iyi ettim derken, yanırlılar. Gelişi güzel kocaya varan bazı başkaları ise, talihleri yaver olur, hayatlarının sonuna kadar bahtiyar yaşarlar. Aşk çok kere aklı bunaltır: en iyisi, Tanrının nasip eylediğidir.

LUIGIA. — Kim o gelen?

PLACIDA. — Don Fausto, benim avukatım. Nasıl, beğendin mi?

LUIGIA. — Zararsız gibi.

PLACIDA. — Umarım ki diğer ikisi de artık evime döndüğüm için beni tebrike geleceklerdir. Sen git, bekle; ben sana birini terk ederim.

LUIGIDA, kendi kendine. — Korkarım, hiçbirini terk etmeye niyeti yok.

(Çıkar.)

II. SAHNE

DONNA PLACIDA, sonra DON FAUSTO

PLACIDA. — Koca istiyor, kızcağzı. Güleceğim geliyor. Rahat etmekten usanmış olacak.

FAUSTO. — Donna Placida'nın emirlerine amadeyim.

PLACIDA. — Don Fausto'ya saygılarımı sunarım. (*Kendi kendine.*) Hep böyle temiz pak, hep terbiyeli.

FAUSTO. — O hasis duvarlardan çıkıp baba ocağınızda memnun yaşadığınızdan dolayı sevinç duyuyorum. Hem akıllı hem güzelliği kendinde toplayan bir insan meserret denizinde mesut yüzmeye lâyıktır.

PLACIDA. — Haris kayınlarımın ellerinden çeyizimi sizin sayenizde kurtardım.

FAUSTO. — Adalet Tanrıçası Astrea size hak verdi, size yaver oldu. Benim ustalığım değil, sizin değeriniz kazandı.

PLACIDA. — Benim sevimli avukatım, şu bayan Astrea'yı hâkim veya Tanrıça tanıyanlar pek azdır. Eğer siz benim için ustalık ve zekânıza başvurmasaydınız, ben bu işin içinden öyle kolay kolay çıkamazdım.

FAUSTO. — Kendimi fazlaca övmek âdetim değildir, ama sizin övmenizi ne hor görür, ne reddederim. Çünkü güzel bir dudağın methine

mazhar olan en kısır toprak, en kötü tarla bile çiçekler açar.

PLACIDA. — Oturmaz mısınız?

FAUSTO. — Hanımı ayakta dururken uşağı nasıl otursun?

PLACIDA. — O halde her ikimiz de oturalım. (*Oturur.*)

FAUSTO. — Bir işaretiniz kâfidir.

PLACIDA. — Daima nazıksınız, don Fausto.

FAUSTO. — Yüzüm kızarıyor, konuşamıyorum.

PLACIDA. — Demek baş eğen, lesaretleri kırılan hasımlarımızın yeniden dâva açmıyacaklarını umabiliriz, öyle değil mi?

FAUSTO. — Kanunun kanadı altında kaygısız yaşayın. Sevinçle, barış içinde mesut günler geçireceksiniz. Fakat unutmayınız ki siz de âli-cenaplığınızla bir başkasını mesut ve bahtiyar edebilirsiniz.

PLACIDA. — Nasıl!.. Fakirlere altın ve gümüş mü dağıtmalıyım?

FAUSTO. — Hayır, başkası ile daha zengin bir hazineyi bölüşebilirsiniz.

PLACIDA. — Ne hazinesi, anlamıyorum.

FAUSTO. — Faziletin dostu olan bir ruh söylediklerimden ne demek istediğimi anlar. Fakat sözlerim size sır saklıyan bir düğüm gibi geliyorsa, bir emriniz bana bu düğümü çözdürecektir.

PLACIDA. — Ben açık konuşandan hoşlanırım.

FAUSTO. — Demek ben cüret değil, rıza göstereceğim. Bayan, yeni dulluğunuz gönüllerde ateşli ümitler uyandırdı. Dünyadan göçen ilk efendinizin yerini bir başkasının olacağı umulabilir mi?

PLACIDA. — Hayır, don Fausto, artık hiçbir kalbi beni zorla sevmeye zorlamak istemiyorum.

FAUSTO. — Fakat böyle bir zorlanış öyle tatlı ve bahtlıdır ki kimse muaf tutulmak istemez.

PLACIDA. — Eğer beni muhabbet duygusuna lâayık gören varsa, serbestçe ve zorlanmadan sevsin. İşte size kalbimin bütün düşüncesi: ben ne cefa etmek ne de cefaya katlanmak istiyorum. Son günüm kadar sevmeyi bilirim, ama bunu bağlanıp da yapacağıma söz vermiyorum.

FAUSTO. — Bağlantısız sevmek, hem de vefakâr ve sebatla sevmek! Ben sizi anlamıyorum, bayan. Ne biçim sevgidir bu!

PLACIDA. — Sizin gibi bir insana fazla söz beyhudedir. Sözünü ettiğim sevgi gerçek bir arkadaş sevgisidir. Arzetmemde bir mahzur olmayan şu temiz dostluk, sevgi bilen bir kalbi mesudedebilir. Fazlasını isteyen, benden fazlasını arayan, kalbimin güzel huzurunu çalmaya niyet etmiş demektir. Kadını, zevkı için köle etmek isteyen adamın aşkına fazilet mi denir?

FAUSTO. — Faziletli bir sevgi herkesin harcı değildir. Ben bu hassayı, belki, herkesten çok kendimde görüyorum. Ruhum sizin değerlerinize hayrandır, onun için içimde yeni bir aşk, yeni bir inanç, güzel bir misal olmak duygusu var. Eğer beni birçoklarına tercih edecek olursanız, sevgimizle sevdalılara örnek oluruz.

PLACIDA. — Şimdiye kadar umumi olarak tabiatımdan bahsetmiştim. Ama ben de bir kadını, bir zincirle bağlanmayı ben de bilirim. Onun için bana uymakta ileri gidenler, sevdiğim hürriyete herkesten çok tuzak kurarlar. Beni seviyorsanız, rica ederim size, kalbiniz isteklerime fazla rıza göstermesin. Eğer beni o eski heyecanı duymaya mecbur ederseniz, bunu ustalıklı, hile ile yaptığınızı söyleyeceğim. Evet, zaferi kazanırsınız, ama bir gün pişman olur, azap duyarsınız. Fedakârlık etmekte daha uyanık, daha itidalli olunuz. Fazla uysallık göstermenize henüz müsaade etmiyorum.

FAUSTO. — Buyruğunuz hoşuma gitti: bilmem, onda bir şeyler, yeni bir güzellik seziyorum. Mahkemede dâva müdafaa eder görsele, sizden reyini esirgiyecek hâkim bulunmaz. Paris bile üç değil, bin kadın arasında sizi güzeller güzeli ilân ederdi. Bayan, lüzumundan çok kaldım, sanıyorum. Hoşunuza gidip gitmediğini de bilmiyorum. Kalkayım. Sizi rahatsız etmek istemem. (*Kalkar.*) Ama, hayır, hayır, emrinizi hatırlıyorum. Fazla uysal olmamak için kalacağım.

PLACIDA, muhabbetle. — Yanımdan ayrılmanız elbet beni üzer.

FAUSTO, muhabbetle. — Keşke! hayatımın sonuna kadar sizinle kalırdım.

PLACIDA. — İşte, tehlikeli bir uysallık bu! Hatır gönül tanır görünseniz de görünmeseniz de, siz beni daima güç durumâ sokuyorsunuz. Gözleriniz önünden kaçmaktan başka çare yok. Allaha ısmarladık. İlkin ben çekileyim. (*Çıkmak ister.*)

FAUSTO. — Bir dakika durunuz. Emrinizle yasağınız beni şaşırttı; af dilerim. Şimdi gideceğim ve bu hareketimle size hoş veya nahoş görünmemek için «hâkim beni vazîfe başına çağırıyor» diyeceğim. Müsaade ederseniz, canınızı daha çok sıkmak ümidi ile saygılarımı sunmaya sık sık geleceğim. Eğer bende sizi bağliya-
cak bir meziyet var diye korkuyorsanız, bunun için benden nefret edin; seve seve katlanır, mâzur görürüm. (*Çıkar.*)

III. SAHNE

DONNA PLACIDA, yalnız

PLACIDA. — Ne inkâr edeyim? Muhakkak ki biraz mübalâgacı; fakat bu gayritabii tavrında da hoşâ giden bir zarafet var. Birinden birini kardeşime bırakacak olursam, bu biri zavallı don Fausto olamaz. Evet, evet, kalbimin

hürriyetini var kuvvetimle muhafazaya çalışacağım; fakat alnımın yazısında tekrar birine bağlanmak varsa, emin olun, bunu tercih edeceğim. Rica edince kalması kolay bir fazilet; fakat ben isteyince gitmesi... bu daha da hoşuma gidiyor. Hayır, tatlı sevgilimizin yanımızda bulunması hiç de ağır gelmez, ama saadetin de fazlası dünyada uzun sürmez. Bir sevgilinin kadrini bilmek için, bazan onun hasretini çekmek lâzımdır. (*Çıkar.*)

IV. SAHNE

DON ANSELMO, DON ISIDORO

ISIDORO. — Günaydın, don Anselmo.

ANSELMO. — Azizim don Isidoro, benim dilediğim iyiliği Tanrı size de versin.

ISIDORO. — Acaba don Berto nerelerde?

ANSELMO. — Don Berto, zavallı, şu yegeni ile başını belâya soktu.

ISIDORO. — İşittiğime göre, bu kadın tasarruf edenlerdenmiş. Sakın bu evde de kocası ile alıştığı gibi hüküm sürmek istemesin?

ANSELMO. — İstesin, istemesin, umurumda değil. Yalnız öteki için hoşuma gitmedi, o kızcağız için. Bu kötülük dünyasında görmüş geçirmiş olan biri mâsum kızlara ancak kötü örnek olabiliir. Sevimli donna Luigia ise sâf bir güvericndir. (*Kendi kendine.*) Korkarım, onu

elde etmek için sarfettiğim emekler hep boşa gidecek.

ISIDORO. — Yıllardan beri bu evde benim hükmüm geçiyor. Ben yol gösteriyor, ben kâhyalık ediyorum: mahzene, mutfağa ben emrederim. Şimdi bu kadın gelir de bilgiçlik taslamaya kalkarsa, doğrusu gücüme gider. Biz, don Berto ile, ağzımızın tadını bilir insanlarz. Turfanda ne varsa, soframız doludur. Öğleyin iyi yersem, akşam daha iyi yerim. Burada evin efendisinden efendi benim. Ya şimdi bu kadın gelir de emir buyurmak isterse?

ANSELMO. — Canım, yemenin ne önemi var? Ne verirlerse, onu yeriz. Ne çıkar?

ISIDORO. — İyi ama, yemekler nefîs olursa, canınıza yaramaz mı?

ANSELMO. — Benim kanaatkâr ağzıma nohut bile hoş gelir.

ISIDORO. — Önünüze besli horozla alabalık koysalar, sanki yemezsiniz!

ANSELMO. — Tabii, bulursam ,hor görmem. Bunlar insan için yaratılmış şeylerdir: fakat gıda almak için, alelâde bir kök, bir yemiş kâfidir. Ben aç karnıma da yaşarım, bende bu kuvvet ve fazilet vardır, yeter ki başkasının selâmetine bir yardımım dokunsun.

ISIDORO. — İşte, don Berto geliyor.

ANSELMO. — Bu kadını gözünden düşürmek lâzım. Maksat alçakça yermek değil, bir kızcağızı kötü yola sevkedecek şu deli kadını don Berto'ya kovdurmak.

ISIDORO. — Galiba sizin gözünüz kızda, benimki mutfakta.

ANSELMO. — Ah, mâsum bir kızcağızın değerini siz bilemezsiniz!

V. SAHNE

DON BERTO, ÖNCEKİLER

BERTO. — Dostlarım işte geldim. Donna Placida'nın işi için beni şimdiye kadar adliyede alıkoydular. Neyse, kurtuldum, sizinle beraber olmanın hazzını tatmaya geldim.

ISIDORO. — Bugün öğleye ne var?

BERTO. — Mutfğa girmediniz mi?

ISIDORO. — Nasıl gireyim? cesaret edemiyorum ki... Küçük hanım varken..

BERTO. — Yeğenim var diye çekinmek mi lâzım? Bu da hoş! Evin efendisi yine ben değil miyim? O var diye bir şey değişecek mi, sanki? Ben yemek içmek, dostlarımdan haz duymak istiyorum. Çabuk mutfğa ininiz. Parasını ben veriyorum, ben emrederim. Söyleyin ahçıya, vakit geçirmesin. Bu iş size emanet.

ISIDORO. — Hemen iniyorum. Bakkal dedi ki, keklikleri varmış.

BERTO. — Bir çift alsınlar.

ISIDORO. — Sofrada şimdi beş kişiyiz. Az gelir.

BERTO. — Peki, iki çift alsınlar. Fazla söz değil, daha çok iş gerek.

ISIDORO. — Adamı göndereyim. Alıp gelsin. (*Kendi kendine.*) Eğer böyle giderse, vaziyet hiç de fena değil. (*Çıkar.*)

VI. SAHNE

DON BERTO, DON ANSELMO,
bir köşede

BERTO. — Bizim don Anselmo öyle abasına bürünmüş ne yapıyor?

ANSELMO, kendi kendine. — Maksada ermek için usul usul yürümek gerek. Yanlışlıkla hazin bir entrikaya düşen bir dost çocuğunu düşünüyordum. Tanıdıklarımın en uslu akıllısı idi. Fakat beraber oturmaya gelen bir akrabası, yavaş yavaş biçarenin kalbine kötülük aşlamış: zavallı şimdi aşk ateşi ile yanıyor. Evinde erkek çocuğu veya kızı olan düşünsün. Gençler hassastırlar. Tabiatları kötülüğe eğgindir: bir huya kapılır, yoldan çıkarlar. Bir kötü misal onları uçuruma sürüklemeye kâfidir.

BERTO. — Tanrıya şükür, ben bu çeşit tehlikelerden uzaktayım. Çocuğum olmasın diye hiç evlenmedim.

ANSELMO. — Fakat Tanrı size iki yeğen yüklemiş. Talihinize, kötü olan vakti ile kocaya varmış, iyi ama, sonra dul kalmış, zamane ka-

dınlarına uymuş yine evinize dönmüş! Görüşecek eş dost, yanibaşında kendine hizmet edecek adam istiyecektir. Donna Placida için esef edilecek bir şey, doğrusu, ama iş bununla da kalmıyor: yetişmiş kardeşi de bu suretle korkunç bir tehlike ile karşı karşıyadır. Donna Luigia iyi bir kızdır, ama biraz hoppadır. Korkarım, eğer vaktinde bir çare bulamazsak şu dostumun başına geleni sizin de başınıza gelmiş görmiyeyim.

BERTO. — Siz içime öyle bir şüphe, öyle bir endişe koydunuz ki, dulu evime aldığıma alacağıma pişmanım. Ama yalnız başına da bırakmak olur mu, ya?

ISIDORO. — Olur, öbürünün yanına koymaktan başka her şey caizdir.

BERTO. — Artık çare yok.

ANSELMO. — Var, henüz var. Tanrı, kendine sığınanı terk etmez. Dul yalnız kalmamalı, kabul, çünkü dünya kötülük doludur. Siz benim fikrimi dinleyin, her tehlikeyi, her hileyi bertaraf edin: tekrar kocaya varıncıya kadar, bu kadını manastıra kapayın. Oradan kardeşinin kalbine tesir edemez.

BERTO. — Kızı kapasak, daha iyi olmaz mı?

ANSELMO. — Hayır, don Berto, hayır. Aklı başında insanlar kızların evde daha iyi muhafaza edildiği fikrindedirler. Gerçi yeğeninizin annesi yok, ama bizim vereceğimiz terbiye her şeye kâ-

fidir. Siz ibretiniz, ben öğütelimle kızın her meziyetini geliştiririz. Siz kurnaz dolu hele bir uzaklaştırın, donna Luigia'nın kalbi kuzu kalbine döner.

BERTO. — Siz manastırı bulun, ben onu koyar kaparım.

ANSELMO. — Tanrıya şükür. Gidip bulayım. (*Çıkar.*)

VII. SAHNE

DON BERTO, sonra DONNA PLACIDA

BERTO. — Demek felâket, evimin içine girmiş de, haberim yokmuş! Don Anselmo, benim aziz dostum! Ah! Tanrı korudu. Ben kolayca inanır insanım. Meğer şu yeğenim beni kandırmış, gözlerim görmez olmuş. İyi ki benim her zaman samimî, sadık dostum hilenin karanlığında bana aydın ışık tutmuş.

PLACIDA, kendi kendine. — Şu düzenbaz hemen hemen beni selâmlamadan gidiyor. Nafile gelmediğimi umarm.

BERTO, kendi kendine. — İşte meğer o çekingen gözlerin altında nice kurnazlık, nice kötü niyet gizleniyormuş ama kimin aklından geçerdi?

PLACIDA. — Bendenizim, amcacığım.

BERTO. — Günaydın, kızım. Aldığım kararı size kısaca söyleyeceğim.

PLACIDA. — Buyurunuz, amcacığım. Size itaat emelimdir.

BERTO. — Dul kaldıkça manastıra kapanmanızı istiyorum.

PLACIDA, kendi kendine. — Bu kararın nereden çıktığını anlıyorum. Bana etmek istediği oyunu ben de uygun bir oyunla boşa çıkarmaktayım.

BERTO, kendi kendine. — Galiba işine gelmiyor.

PLACIDA. — Doğrusu amcacığım, benim için daha büyük bir teselli bulamazdınız. Ben evliliğin tadını aldım, dünyamı tanıdım: niyetim artık serbest yaşamaktır. Fakat etrafımda o kadar tehlike, o kadar çok tuzak görüyorum ki, şimdiki teklifinizi armağan diye kabul edeceğim! Sanki bu nankör dünyanın sahte nimetleri nedir ki? En tatlı arzuları bir zehir acılaştırır. Aldatıcı ümit her zevki yok eder; kim kendine barınacak bir yer bulursa, yalnız o bu kötü dünyayı yener. Sığınacağım yerde mesut yaşıyacağımı umuyorum. Yalnız, kapıları açılsın.

BERTO, kendi kendine. — Hayret!!

PLACIDA. — Amcacığım, sevgi dolu kalbinizle yalnız beni gözetmekle kalmayın, kızınız gibi sevdiğiniz Luigia'dan da lûtfunuzu esirgemeyin. O da, her türlü sapıtmadan uzak, benimle beraber manastırın sükûnundan istifade etsin.

BERTO. — Bir kız... bir genç, ne diyeyim, sanırım ki amcasının evinde daha iyi terbiye görür.

PLACIDA. — İşte bunu affedersiniz. Ben dünyayı denedim. İyiyi de kötüyü de bildiğim için size korkmadan söyleyebilirim ki, işi gücü olan bir adam şunu pek bilmez: bir kız daha çok gözetilmeye muhtaçtır.

BERTO. — Doğru, ama benim yerime don Anselmo adlı, akıllı başında, namuslu biri var: o, onu gözetiyor.

PLACIDA. — Ah! Tanrı bana kuvvet ve fikir ilham etse de, size tehlikeyi, her hileyi göstersem! Genç bir kadınla sık sık görüşüp konuşan hangi yiğit kendine güvenebilir? Evet, don Anselmo ihtiyardır, fakat ihtiyarlarda da, karlara rağmen, ateş yavaş yavaş alevlenir. İsteddiği kadar faziletli ve metin olsun; bilge bir adamın da icabında günah işlediğini hiç mi görmedik? Hepimiz bir hamurdanız: zayıf ve âciziz. Hepimiz hataya düşebiliriz.

BERTO, kendi kendine. — Dinim hakkı için, güzel söylüyor.

PLACIDA. — Amcacığım, samanla ateşi yanyana bırakmaya yüreğiniz yetecek mi?

BERTO. — Biraz tereddüdeder gibiyim... bir düşünürüz.

VIII. SAHNE

DON ISIDORA, ÖNCEKİLER

ISIDORA. — Don Berto, keklikleri alıp geldiler. Kendi elimle temizleyip hazırladım. Francala alıp iyice oyduktan sonra, içlerine kekliklerin içkembelerini koydum. Hayvanın yağı şişten ekmeğin üzerine damla damla akamaz mı? Ah, şu kızarmış yağlı ekmek ne de lezzetli olacak! Pişer pişmez sofraya oturunuz.

BERTO. — Aferin, aferin doğrusu.

PLACIDA, don Isidoro'ya. — Bayım, lûtfen söyler misiniz? Siz bu evde necisiniz? vekilharç mı, ahçı mı?

ISIDORO. — Ne vekilharç, ne de ahçı. Ben don Berto'nun dostuyum.

BERTO. — Soframda bulunmak lûtfunu gösteren, şeref veren bir dostum.

PLACIDA, don Isidoro'ya. — Bu evde kalacağımı şu birkaç gün için, rica ederim, bu işlere karışmayınız. Ben yemek hususunda öyle tuhafımdır ki, keklik yağı midemi bulandırabilir.

BERTO. — Buna üzülürüm.

ISIDORO, donna Placida'ya. — Herkesin kendi zevk aldığı bir şey vardır. Siz yemezseniz, biz yeriz.

BERTO, donna Placida'ya. — Biz yeriz.

PLACIDA. — Kokusundan hazzetmem.

BERTO, don Isidoro'ya. — Hazzetmez biçare.

ISIDORO, don Berto'ya. — Varsın, odasında otursun.

BERTO, donna Placida'ya. — Evet bu sabah odanızda oturunuz.

PLACIDA, don Berto'ya. — Evet, amcacığım, dediğin olsun. (*Don Isidoro'ya.*) Size gelince affedersiniz, ama hayret ettim. Gerçi bu evde benim sözüm geçmez ,ama kadınlara daha nezaketle muamele edilmek gerek. Boğazınız uğruna benim odaya kapanmam sizce yakışık alır mı? (*Don Berto'ya.*) Amcacığım, esfle söylemeliyim ki, böyle hüdük dostlara keklikle muamele edilmez. Bu gibilerine saman, yonca, çalı çırpı, pelit yaraşır. Ben birkaç gün sonra sükûna kavuşacağım, o zaman kimle isterseniz har vurup harman savurunuz. Ama Allah aşkına yeğeninizi düşünün: babası çeyizini ellerinize teslim etti. Etrafınızı alan şu doymazlar yalnız kendilerini düşünüyorlar. İşkembeleri onların Tanrısıdır. Siz, onları memnun etmeye gayret gösterdiğiniz için, yerde ve gökte bu israfın hesabını vereceksiniz. Mazur görünüz. (*Don Isidoro'ya.*) Sizden de özür dilerim, bayım. Demin kâhya veya ahçı demiştim. Düşünmeden, aptalca ağzımdan kaçır-dım. Bundan sonra salak diyeceğim. (*Çıkar.*)

IX. SAHNE

DON BERTO, DON ISIDORO

BERTO. — Duydunuz mu, yeğenimin dediklerini? doğrusunu isterseniz, ben de...

ISIDORO. — Bunca münasebetsiz sözlere gücenmem lâzım, ama sizin dostunuzum; onun burada kalacağı şu birkaç gün için...

BERTO. — Evime gelmiyecek misiniz?

ISIDORO. — Bilâkis, hatırlınız için geleceğime söz veriyorum. Dostluğumuz uğruna, ona nispet olsun diye geleceğim. İnsan dostunu bazı fırsatlarda tanır. Ben de umarım ki siz benim gerçek dostunuz olup olmadığımı bu sefer anlayacaksınız. Bana ettiği kötü muamele ve hakarete rağmen, ben gütün metanet, sebat ve sadakatimle yine sizinle yemeye geleceğim. (*Çıkar.*)

BERTO. — Dostluk göstermek için benimle yemeye gelecek. Sözlerinde bir kötü niyet yoktur, sanırım. Onu dinlersem, kanıyorum. Yeğenim de iyi söylüyor. Galiba ben daima son konuşanı haklı bulanlardayım.

İKİNCİ PERDE

I. SAHNE

DON ANSELMO, CLEMENTINA

ANSELMO, Clementina ile karşılaşarak. —
Hey! Bakınız, Clementina!

CLEMENTINA. — Buyurun bayım.

ANSELMO. — Kız nerede? hiç görüldüğü yok .

CLEMENTINA. — Ablası ile beraber olmalı.

ANSELMO. — Yaa, sabahtan akşama kadar bir yere kapanıp oturuyorlar demek.

CLEMENTINA. — Sizin nenize gerek?

ANSELMO. — Benim neme gerek olduğunu Tanrı bilir. Gidin efendiniz adına donna Luigia'ya söyleyin: hocasının yanına, derse gelsin.

CLEMENTINA. — Efendim bir şey demedi ki... Siz fazilet hocası iken beni yalnız mı sevk ediyorsunuz?

ANSELMO. — Kızcağız, caiz olan bahanelerle caiz olmıyan yalanı siz henüz ayırdedecek vaziyette değilsiniz. Evet, iyilik elde etmek için

kötülük etmemeli diyen şu güzel ahlâk kaidesini öğreten de benim; ama şu bulunduğumuz durumda, eğer emir namuskârane ise ve öyle icab-edi-yorsa, «amcanız emrediyor» demekle kötü bir şey yapmış olmayız. Dediğimi yapın.

CLEMENTINA .— Bayım, ben hayatımda, hatırladığıma göre, yalan söylemedim. Şimdi ise alışmak istemiyorm. Hayır, asla söylemeyeceğim.

ANSELMO. — Ah, şu kadın inadı yok mu? Ama yaşınızı sorsam, gerçeği pervasızca inkâr edersiniz, değil mi?

CLEMENTINA. — Ben de size açık sözlü bir adam mısınız diye sorsam, bunun böyle olduğunu iddia etmek için yüz yalan söylemez misiniz?

ANSELMO. — Yemin edebilirim ki, ben hilenin düşmanıyım.

CLEMENTINA. — Tıpkı benim on iki yaşında olduğuma yemin edebileceğim gibi!

ANSELMO, *kendi kendine*. — Bu kadın beni mahvedebilir, ama bana yardımı da doku-nabilir. İyisi mi, bağış ve hediyelerle bunu kandırmanın bir çaresiği bulmalı. Siz beni kötünün biri sanıyorsunuz. Bir şey demem, sizi mazur görürüm. Gelin, size kendimi tanıtayım. Biri bana iyi, namuslu bir kıza vermem için yüz altın teslim etti. Bizim günümüzde namuslu kız öyle kolay kolay bulunmaz. Eğer bir fırsatı kaçırmazsanız, altınlar sizindir.

CLEMENTINA. — Bayım. Siz yalanı bu kadar kınadıktan sonra böyle mi karşıma çıkıyorsunuz?

ANSELMO. — Siz beni bilmiyorsunuz. Ben doğru söylüyor, doğru düşünüyorum. Sözümde durmazsam, o zaman kabul, yalancının biri olayım.

CLEMENTINA. — Doğru söylediğini vakalar ispat etsin, sonra ben şüphe ettiğime pişman olur, dediğimi geri alırım.

ANSELMO. — Siz kendinize bir eş bulun...

CLEMENTINA. — Buldum bilin. Uzakta da değil. Hazır. Paoluccio, evin uşağı, beni seviyor.

ANSELMO. — Paoluccio yaramazın biridir, ama yaşı henüz pek küçük. Zamanla o da aklını başına alır. Sonra «iyi kadının kocası iyi olur» derler. Canınız isterse, yarın evlenin. Parayı da cebinizde bilin.

CLEMENTINA. — Anlaşıldığına göre, itiraf etmek lâzım, yermelerine rağmen, siz iyi bir adamsınız.

ANSELMO. — Evet, ama bunu aramızda söylemeniz yetmez. Gerçek dışı düşünmeye cüret edene söyleyin. Hakkımda kötü düşünen donna Placida'ya söyleyin de, nedamet ve utanç duyusun. Sonra, asıl istediğim, beni ilgilendiren donna Luigia'nın da kulağına gitsin... Hem bizi beraber görürseniz, sakın rahatsız etmeyin. Hattâ gidip çağırın, derse gelsin.

CLEMENTINA. — Hemen gider, «efendinin emridir» derim.

ANSELMO. — Aferin, aferin size. Bundan sonra kendisine benim öğütlerime uygun öğütler verin, olmaz mı?

CLEMENTINA. — Meselâ «erkeklere inanmak lâzımdır» derim.

ANSELMO. — Bilhassa benim gibi iyi niyet sahibi olanlara.

CLEMENTINA. — Şayet evlenmeye niyeti varsa, «yaşlıca bir erkeği hor görmemeli» derim.

ANSELMO. — Hele aklı başında olan ve vazifesini bilen bir erkeği.

CLEMENTINA. — Meselâ sizin gibi birini.

ANSELMO. — Ben evlilik bağından daima çekindim. Fakat alınyazısı bu, bilinmez.

CLEMENTINA. — Alınyazısından insan kaçınamaz.

ANSELMO. — Siz de benim için bir iki iyi söz katın.

CLEMENTINA. — Siz bana bırakın. İtimadedip niyetinizi evvelce söylemiş olsaydınız, şimdiye kadar işe girişmiştim. Çünkü biliyorum ki siz bu kızla keyfiniz için değil, insaniyet maksadı ile evleneceksiniz. Beni de, yüz altın uğruna kendimi ortaya atıyorum sanmayın. Hayır, mesele şu ki, alınyazısını kimse bilemez. (*Çkar.*)

II. SAHNE

DON ANSELMO, sonra DON BERTO

ANSELMO. — Kurnaz bir kadın. Bir almakla uğraşacağıma böylesini tercih ederim. Evet, ne tasarladığımı apaçık görüyor, ama paraya tamah ederek benim menfaatime çalışacak. Eğer öğütleri ile arzularımı desteklerse, ben de sözümü yerine getiririm. Birçok zayıf tarafım varsa da, hiç olmasa elimden geldikçe sözümün eri olmak isterim.

BERTO. — Azizim don Anselmo, ne çabuk döndünüz?!

ANSELMO. — Çabuk döndüm dostum, gireceği manastırı da buldum.

BERTO. — Çok güzel. donna Placida da memnun olacak. Fakat öteki kardeşini de göndersek, ne dersiniz?

ANSELMO. — Don Berto, verdiğim öğüdü ne çabuk unuttunuz?

BERTO. — Kızlar, evde, daha çok tehlikeye mâruzdurlar. Bir hizmetçi kadın ile ben amcası onu kollıyamayız. Tehlikelidir.

ANSELMO. — Ne dediniz? Ben yok muyum?

BERTO. — Müsaade edin, söyliyeyim.. Size hatırlatayım. (*Kendi kendine.*) Eğer hatırlarsam, kadının dediğini söyleyeceğim. Genç bir kadınla sık sık görüşüp konuşan hangi yiğit ken-

dine güvenebilir? İsteddiği kadar faziletli ve metin olsun; bilge bir adamın bile icabında günah işlediğini hiç mi görmedik? Hepimiz bir hamurdanız... ve neticede hepimiz hataya düşebiliriz.

ANSELMO, kendi kendine. — Bu dersi kimden öğrendiğini biliyorum. Ah, don Berto'cuğum, maalesef kalbi kötü insanlar pelesengi zehire çevirirler. Benim iyi bildiğim bu sözlere diyecek yok, ama insanlarını kalbini tartmak lâzım. Ah Tanrım, tarihin ibretle gösterdiği elim vakanın faili, o imansız ben mi olacağım? Sizden böyle bir hakarete uğrıyacağımı ummazdım: benliğimi öldürmek için kabul ve tahammül ediyorum. Evet, belki daha kötü bir muameleye müstahakım, bunu inkâr etmiyorum, doğru; birçok günahlarım var, ama, işte, bu günahım yok. Sabır lâzım, bu dünyada her şeye katlanmak lâzım. don Berto, ben sizi affediyorum.

BERTO, kendi kendine. — Ah, ne iyi kalbli insan! Yeter bu kadarı.. söylememiş olayım. Sözü kapatalım. Donna Placida gitsin, kız kalsın.

ANSELMO. — Hayır, hayır, sonra derler ki... hayır, istemiyorum.

BERTO. — Ben söylüyorum, ben istiyorum.

ANSELMO. — Bir daha evinize ayak basmıyacağım.

BERTO. — Ooo, işte bir çıkmaza daha girdik. Eğer beni tek başıma bırakırsanız, önce düşündüğüm gibi donna Luigia'yı kapamaya mecbur olacağım.

ANSELMO. — Ah!Dostluk, dostluk! Nelere boyun eğmek düşünüyor! Peki, evinde kalsın. Geleceğim.

BERTO. — Tanrı sizden razı olsun. Öteki çabucak gidecek. Haber verdim.

ANSELMO. — Ne de çabuk razı olmuş!

BERTO. — Benim dediğim dediktir. Eğer haklı isem, sözümünden vazgeçmem. Gidecektir diyorum size.

ANSELMO, *kendi kendine.* — Ben hâlâ inanamıyorum.

BERTO. — Size çok borçluyum! Yerini ve fırsatını çabucak bulmakla az iyilik etmediniz. Neresi? Söyler misiniz?

ANSELMO. — Sonra söylerim. Şimdilik sizden başka bir dileğim var: kendim için sanmayın. Ben dünyada bir şeyle ilgilenmem. Fakat elimden gelirse, başkasına iyilik etmeyi severim.

BERTO. — Sizin için ve sizin tavsiye ettiğiniz her insan için elimden geleni yapmaya hazırım. Derhal buyurun.

ANSELMO. — Genç, kimsesiz bir kız, tehlikede bulunuyor: birkaç çapkın tuzak kurmuş, bekliyorlar. O ise, kocaya varmak niyetinde; fırsatı da düşmüş, fakat delikanlı biraz çeyizi olmadığı için almıyor. Yüz altın istiyor. Eğer siz verirsiniz, kızı kurtarmakla iftihar edersiniz.

BERTO. — Kızın durumu elverişli mi?

ANSELMO. — Evet, tabii, hem de tehlikeli.

BERTO. — Kız güzel mi?

ANSELMO. — Evet, maalesef. İşin kötüsü de bu ya.

BERTO. — Yüz altın istiyor, demek. Peki, kız güzelliği ile iftihar ediyorsa, bu güzelliği hiç olmasza elli altına değmez mi?

ANSELMO. — Güzelliği takdir edenler şimdi nadirdir: bu zamanda para ister, para. Güneş gibi güzel kızlara bile, çeyizleri yoksa, kimse bakmıyor.

BERTO. — Çeyiz dediniz de, aklıma geldi. Ben de yeğenimin çeyizini hazırlamalıyım. Korkarım ki, böyle sağa sola fazla cömertçe dağıtmaya devam edersem, belki bir gün onun için lâzım geleni bulamıyacağım.

ANSELMO. — Bu cimrice kuşku kalbinizde yoktu. Sizde eski don Berto'yu göremiyorum. Anlıyorum ki nankörün biri sizinle konuşuyor, öğütler veriyor: düşman aile içindedir, korkarım. Ben fazlasını araştırmıyorum: yalnız şu kötü dünyanın sizi de berbadettiğini gördükçe acı duyuyor, şaşıyorum. Ben, ki hiçbir menfaat gözetmeden size bunca iyiliklerde bulundum, aynı sevgi ile karşılık göreceğimden şüphe eder miydim? İyilik etmek niyeti ile istediğim bu kıymetsiz parayı vermemek, ha? Sizden bunu beklemezdim, doğrusu.

BERTO. — Haydi, canım, darılmayınız.

ANSELMO. — Darılmak mı? Ne münasebet? Sanki istediğimi kendim için mi istedim?

BERTO. — Demek yüz altın...

ANSELMO. — Başkasından istiyeceğim.

BERTO. — Beni mahcup ediyorsunuz. Vereceğim.

ANSELMO. — Ne zaman? Zira işin gecikmeye tahammülü yoktur.

BERTO. — Hemen gidip alalım.

ANSELMO, *kendi kendine.* — Amma aptal şeymiş! (*Çıkarlar.*)

III. SAHNE

DONNA PLACIDA, PAOLUCCIO

PLACIDA. — Buraya gel, Paoluccio. Seni görmiyeli beri çok büyümüşsün.

PAOLUCCIO. — Ne olacak? Hayırsız ot tez büyür.

PLACIDA. — Doğru, bir diyeceğim yok. Bari boyun gibi aklın da büyüdü mü? Söyle, eskinden de musibet misin?

PAOLUCCIO. — Yanılmıyorsam, aklımı başıma aldım.

PLACIDA. — Sakın, biraz olsun övünmek için böyle söylemiyesin?

PAOLUCCIO. — Mademki başkası söylemiyor, bari ben söyleyeyim.

PLACIDA. — Don Berto seni seviyor mu?

PAOLUCCIO. — Benim ondan bir şikâyetim yok: her ne yapsam, memnundur. Yalnız eve iki aziz dostu dadandı: bunlar herkese ondan çok emir buyuruyorlar. Don Berto her sabah çukulata içer: ama çukulatası erken gelmiş geç gelmiş diye homurdanmaz. Öteki yüz­süz asalaklar ise, sabah erkenden ister, üstelik, okkalı de­ğilse sızlanır dururlar. Oburluğa o kadar alışmışlar ki, içtikten başka parça parça da yerler. Kahveleri eksik olmaz, emrettikçe getiririm. Yine de durmadan çekilmişinden alırlar. Kendilerine verilen miktarın günde üç dört mislini yemek için her türlü nefis şeylerle dolu gizli bir köşeleri var. Ağız dolusu, patlıyasıya yediklerini gören gülmekten katılır. Bu da yetmiyormuş gibi, el çabukluğu ile kucaklarına yemiş, ceplerine ekmek doldururlar. Ne var, ne yoksa, her şeyi kendileri yemek ister. Yerlerken, bir gözleri yanlarındakinde, öteki karşılarındakinde. Yemek tabağı sofraya konur konmaz, iyi tarafı önlerinde de­ğilse, bir kolayını bulur, tabağı çevirirler. Eti kesmek için kimsenin rahatsız olmasına razı de­ğildirler: illâ ilkin kendileri seçip alacaklar. Önlerine namusluca bir porsiyon alırlarsa, tekrar tabağa atılır, kalanı da yerler. Kendilerine içki vermek için kimsenin zahmete katlanmasını da istemezler- şarabı yanlarına alır, eski usul içmeyi severler. Sık sık, çok çok ve daima halisinden içer, muhakkak iki üç şişe getirirler. Getirilmezse, pervasızca ısrar eder, hizmet edenelre bağırır çağırırlar; yemekler hoşlarına gitmezse,

ahçıya eşek derler. Masrafı yapan efendi de her şeye katlanır, ağzını hiç açmaz.

PLACIDA. — Şu iki asalağın tasvirini zevkle dinledim doğrusu. Gerçekten böyle. Ben-
ce hiç mübalağa yok. Bunlara benzer başkalarını
ben de gördüm. Fakat, söyle bana, Paoluccio,
sen don Anselmo'da kızın kalbine göz koymuş
gibi bir hal görmedin mi?

PAOLUCCIO. — Öyle sanıyorum ki bazı
alâmetler var. Evet, galiba onu seviyor, aşkını da
— hınzır — gizliyor. Fakat benim daha çok ilgi-
lendiğim bir şey var; bu sabah Clementina ile
başbaşa konuşurlarken gördüm.

PLACIDA — Hizmetçi kızla mı?

PAOLUCCIO. — Evet... Benim menfaatime
dokunmasını istemem .

PLACIDA. — Clementina'dan senin ne
menfaatin var?

PAOLUCCIO. — Hı... hiç!

PLACIDA. — Yaramaz! Yüzünden belli.
Demek daha adamakıllı büyümeden sen de gö-
nül eğledirmeye kalkışmaktan utanmıyorsun,
değil mi?

PAOLUCCIO. — Bayan, ben de kendimi
dünyada göstermek isterim. Aşkta boya bakıl-
dığını sanmıyorum. Eğer Clementina beni ken-
dine eş isterse, yaşımda ergin değil mi?

PLACIDA. — Evet, ama yaşının ergin ol-
ması yetmez; bir temel ister.

PAOLUCCIO. — Her ikimiz de hizmet
ediyor, geçineceğimizi kazanıyoruz. Bunca in-

san dünyada bir şey yapmadan evleniyor, hem de şen bir ömür sürüyor. Ben burada hizmet etmekteyim. Eğer efendim beni yanında tutmıyacak olursa, kendimi şaşırmam. İş oluruna varır.

PLACIDA. — İş oluruna varır: buna ilerisini gerisini düşünmeden evlenmek derler. Önce bana «Aklımı başıma aldım» dememiş miydin? Belli ki senin kafanda akıl namına bir şey yok. Hele sana kuallk veren, sende de çılgındır. Kazandığınız para ile, çocuklarınız olduğu zaman nasıl geçinirsiniz? Don Berto sizi kapı dışarı ederse, Paoluccio ile bayanı ne yaparlar? Biri çorap örecektir, öteki serseri dolaşacak... Kendinizi ne de güzel göstereceksiniz! Yoksa, haylaz, kızın eline mi bakacaksın? Böyle alçak bir düşünce varsa, lâıyığın darağacıdır. Biraz yaşın büyüün, oğlum, kendine bir temel kur, bol para bul, sonra istersen evlenirsin.

PAOLUCCIO. — Dediğine bakılırsa, Clementina'ya yüz altın vereceklermiş.

PLACIDA. — Nereden acaba? Bunları ne zaman ekmiş? Kazandığı nedir ki! Yılda on iki akça. Demek ya çalışıyor, ya bir düzen kuruyor.

Bırak onunla ben apaçık konuşayım. Bakalım çeyiz hususunda seni aldatıyor mu. İş oluruna varır, ha? Günü geçtikten sonra, zavallı, pişman olur ve böyle demezsin. Sofada birileri var.

PAOLUCCIO. — Bakayım, kim gelmiş. Görüyorum ki evlenmek şimdilik benim harcım değil. (Çıkar.)

IV. SAHNE

*DONNA PLACIDA, sonra PAOLUCCIO
tekrar girer.*

PLACIDA. — Evin efendisi dikkat etmezse, işte böyle olur. Evde her şey çığrından çıkmış. Gençleri kollıyacak insan gözünü dört açmalı. Evinde hizmetçisi olanın bir kat yükü daha vardır.

PAOLUCCIO. — Don Sigismondo diye biri sizi görmek istiyor.

PLACIDA. — Gelsin, buyursun.

PAOLUCCIO. — Bayan, Clementina'ya söylerseniz, korkarım ki...

PLACIDA. — Yerinmez, merak etme...

V. SAHNE

DON BERTO, ÖNCEKİLER

BERTO. — Kızım, bu ne hal böyle? Yanınızda daima yeni yeni insanlar görüyorum. Haberiniz olsun, evimde misafir kabulü filân istemem. Burada bir kız var. Sonra... sonra doğru değil... sonra evin efendisi benim.

PLACIDA, kendi kendine. — Bu sözlerin nereden geldiğini anlıyorum. Demin beni ziya-

rete gelen, bilmiyorsanız, avukatım don Fausto'dur.

BERTO. — Avukatınızdı, demek.

PLACIDA. — Evet; don Fausto müekkili ile iş için görüşmeye gelemiz mi?

BERTO. — Pek iyi. Ondan bahsetmiyorum. Ama şu şimdi gelen kim.

PLACIDA. — Şerefli bir şövalye. Kocamın can ciğer dostu idi. O hayatta iken evimizde daima görüşürdük. Şimdi amcamın evine döndüm diye akranımla görüşmiyecek miyim? Merak etmeyin, çok geçmez, manastıra çekileceğim. Fakat bu arada beni ziyarete gelenlere ne diyeyim? «Amcam müsaade etmiyor; amcam sert ve garip tabiatlı bir adamdır: evinde bir stoa filozofu, bir hödük gibi yaşamak ister» mi diyeyim? Siz iyi aile mensubusunuz. Ağabeyiniz şövalyelerin şan ve şerefi idi. Dostlarınıza uymak için mi böyle yapıyorsunuz demeli? Sizi yerenlerin dilleri ne diyecek? Ama bunu düşünecek ben değilim. Emretmek size düşer. Şövalyeye yol vereyim mi?

BERTO. — İstedığınızı yapın. (*Çıkar.*)

PLACIDA, kendi kendine. — Her söze kolayca kanıyor. (*Paoluccio'ya.*) Don Sigismondo'ya söyleyin, mazur görsün. Buyursun. (*Paoluccio çıkar.*)

VI. SAHNE

*DONNA PLACIDA, sonra DON
SIGISMONDO*

PLACIDA. — Kız için endişe ediyor! Şu hain düzenbazın teşvikı ile olmasa, çok yerinde bir endişe. Ama adam namuslu görünerek kendi menfaatini güdüyor. Bunun için kızı yerleştirmek benim boynumun borcudur. Hem çabuk olmalıyım.

SIGISMONDO. — Bayan, rahatsız ediyorsam, af buyurun...

PLACIDA. — Bilâkis, beni şereflendiriyorsunuz. Rica ederim, oturun. (*Otururlar.*)

SIGISMONDO. — Ötede gözüme ilişen şu... Tintoretto'nun tablolarını şimdiye kadar evinizde galiba hiç görmemiştim.

PLACIDA. — Buraya, amcamın evine, başka sefer geldiğiniz oldu mu?

SIGISMONDO. — Ah, evet, hakkınız var. Benim aklım nerede? Sizi hâlâ kocanızın evinde sanıyordum.

PLACIDA, kendi kendine. — İşte yine dalgınlığa düştü.

SIGISMONDO. — Nasıl, yeni eviniz yarıdı mı?

PLACIDA. — Baba evimizde beni tatmin edecek her şey var. Kızkardeşimle beraberiz.

SIGISMONDO. — Ne? bir kızkardeşiniz mi var?

PLACIDA. — Bilmiyor muydunuz?

SIGISMONDO. — Evet, doğru: genç ve güzel bir kız. (*Tabakasını çıkarır.*)

PLACIDA, kendi kendine. — Kızkardeşim için bu adam iyi bir kısmettir. Şuna varması için elimden geleni yapacağım.

SIGISMONDO, enfiye ikram eder. — Buyurmaz mısınız?

PLACIDA, bir tutam alır. — Çok teşekkür edeirm. Arasına kullanırım, ama tiryakisi değilim.

SIGISMONDO, enfiye çeker. — Savaşlardan ne haber? Muhakkak kendi evinizde çok daha rahat edersiniz.

PLACIDA. — Evet, dediğim gibi, amcam ve kızkardeşimle daha memnunum.

SIGISMONDO, ikrâm eder. — Enfiyenin âlâsı bu.

PLACIDA. — Yeni aldım. Daha elimde...

SIGISMONDO. — Ben dünya havadisinden çok hoşlanırım.

PLACIDA. — Bense hiç ilgilenmem.

SIGISMONDO. — Vaktinizi nasıl geçiriyorsunuz?

PLACIDA. — Bu güne kadar dâva ile pek meşguldüm.

SIGISMONDO. — Kazandınız mı?

PLACIDA. — Evet, don Fausto'nun sayesinde...

SIGISMONDO. — İyi, aferin. Doğru, bana söylemişti de. Hatırımdan çıkmış. Ben de, bir dâvam olursa, onu yanımdan ayırmam.

PLACIDA. — Hatırı sayılır bir adamdır.

SIGISMONDO, *ikram eder.* — Enfiye buyurmaz mısınız?

PLACIDA. — Teşekkür ederim. Aldım.

SIGISMONDO. — Bayan, size şunu söylemek istiyordum. Dulluk hailnizde herhalde uzun zaman kalmazsınız, çünkü hayatınızın en güzel çağında bulunuyorsunuz. Paraca, akılca ve güzellikte bir eksiğiniz yok; günler, yıllar sanki uçuyor. Şunu düşünmek lâzım ki boş geçen her gün kaybolan bir saadet günüdür. Hippokrates hani sanat uzun, hayat ise kısadır, demiş ya o söz üzerinde durmak lâzım. Yunan yazarını takiben Petrarca da anyı şeyi söylememiş mi? Hayatımız kısa, aşk sanatı ise uzundur. Şimdi, mademki fazilet sahibi insanlar böyle söylemişler.. Ha... neden bahsediyorduk? Hatırımdan çıkıverdi.

PLACIDA. — Diyordunuz ki...

SIGISMONDO. — Pek doğru, şimdi hatırladım: yeni bir eş bulmayı düşünmeniz lâzım.

PLACIDA. — Bu arzu henüz gönlümden uzaktır. Bunu yapmadan önce, kızkardeşimi evlendirmek niyetindeyim.

SIGISMONDO. — Biraz enfiye... (*ikram edecek olur, sonra kendini tutar.*) Az kullanırsınız... hatırıma geldi: demek önce kızkardeşinizi evlendirmek arzusundasınız.

PLACIDA. — Doğrusu da bu değil mi, Tam evlenecek çağda, övmek gibi olmasın ama, mükemmel bir kız. Letafet ve güzellik değerleri de yok değil; fakat bunun o kadar önemi yok. Asıl beğenilecek tarafı iyi kalbli ve güzel ahlâklı olmasıdır. Çok bilen, fakat sesini çıkarmıyan kibirsiz bir kız. Bu güne kadar gönlünde yabancı muhabbet beslemiş de değildir. Kısmet kime ise, mükemmel bir aşkın zevkini tadacak. Masumiyet dünyada ne nadir şeydir: Donna Luigia öyle bir...

SIGISMONDO. — İyi ama, müsaadenizle, bu donna Luigia da kimdir?

PLACIDA. — Şimdiye kadar size kızkardeşimden bahsetmedim mi?

SIGISMONDO. — Evet, doğru, bayan. Özür dilerim. Bir kâhyam vardı. Haylazın biri... onu düşünüyorken dalıvermişim. Dediğinizi dinliyorum. Değerlerine hayranım. Güzel olması için size benzemesi, gözlerinde sizin gibi, şu tarîf edilmez ifadenin bulunması kâfi...

PLACIDA. — Luigia'yı bir görseniz! Benden ne kadar üstündür!

SIGISMONDO. — Doğrusu, bir kadının kızkardeşini överek kendinden sevimli ve güzel olduğunu söylemesi nadir görülür şeylerdendir. Bin, yüz bin olsalar, siz hepsini cebinizden çıkarırsınız. Haydi, bahsi değiştirelim. (*İkram eder.*) Enfiye buyurmaz mısınız?

PLACIDA. — Hayır, efendim, istemiyorum.

SIGISMONDO. — Evet, doğru, hatırladım. Arasıra demiştiniz. Biliyorum demiştiniz. Biliyorum, ahmak değilim. (*İkrama devam eder.*) Bir tutam, bir tutam buyurur musunuz?

PLACIDA. — Haydi, hatırlınız kalmasın.

SIGISMONDO. — Ne dersiniz? Oynıyalım, eğlenelim mi?

PLACIDA. — Ben buraya yeni geldim. Misafir kabul etmeme henüz izin vermediler.

SIGISMONDO, *kalkar.* — Kendimi dostumun evinde, masa başında sizin yanınızda oturduğum günlerde sanıyordum. Gerçi don Clandio bir parça can sıkıcı idi: oyunda kaybettiği zaman kendisine lâf anlatmanın imkânı yoktu. Biraz borç da bıraktı... Ben kefil oldum... (*Kendi kendine, dalarak.*) Onun adına hâlâ iki yüz akça ödemem tâzım.

PLACIDA. — İşte kızkardeşim. Çağıralım mı? Ne dersiniz?

SIGISMONDO. — Lûtfedersiniz.

PLACIDA. — Luigia, gelsen e.

VII. SAHNE

LUIGIA, ÖNCEKİLER

LUIGIA. — Geldim. Bir emriniz mi var?

PLACIDA. — Bizimle oturmanı arzu ediyorum.

SIGISMONDO, *kendi kendine, dalgın, cebinden bir not defteri çıkararak.* — Senedin vadesi sona ermiş. Acaba bugün ayın kaçı?

LUIGIA, *donna Placida'ya yavaşça.* — Bu da kim?

PLACIDA, *donna Luigia'ya.* — Üçünden biri. Nasıl ,hoşuna gidiyor mu?

LUIGIA, *donna Placida'ya.* — Doğrusunu isterseniz, benim avukat hoşuma gidiyor.

PLACIDA, *kendi kendine.* — Vah biçare!

LUIGIA, *donna placida'ya.* — Hiç bakmaz, hiç konuşmaz mı?

PLACIDA, *don Sigismondo'ya.* — Don Sigismondo, kardeşimle konuşmak lûtfunda bulunmaz mısınız?

LUIGIA, *kendi kendine.* — Bu dalgın olacak.

SIGISMONDO. — Affedersiniz. Bayana hürmetlerimi sunarım. Bendesiyim.

LUIGIA. — Bendeniz de saygılarımı sunarım.

PLACIDA, *don Sigismondo'ya.* — Oturalım, arzu ederseniz.

SIGISMONDO. — Bayan, artık gitmeliyim. (*Kendi kendine, donna Luigia'yı süzerek.*) Doğrusu hiç de fena değil. (*Donna Luigia'ya, ikram ederek.*) Bayan, buyurur musunuz?

LUIGIA, *alır.* — Memnuniyetle.

SIGISMONDO, *kendi kendine, oturarak.* — Tanrı hakkı için! Galiba bu daha nazik. Hiç de hor görülecek şey değil.

PLACIDA, donna Luigia'ya, oturarak. — O halde biz de oturalım.

LUIGIA. — Nasıl isterseniz. Oturalım. *(Oturur.)*

PLACIDA, donna Luigia'ya, dikkatle bakarak. — Don Berto ile don Anselmo geliyorlar.

PLACIDA, biraz kalkarak. — Eyvahlar olsun!

PLACIDA, donna Luigia'yı oturtur. — Yerinden kıpırdama.

VIII. SAHNE

DON BERTO, ÖNCEKİLER

BERTO, hep birden kalkarlarken, donna Placida'ya hiddetle. — Kızım, bir kelime söyleyeceğim.

PLACIDA. — Takdim edeyim: don Sigismondo; bay amcam: dünyanın en iyi amcası. Bir şövalyenin beni ziyaret etmek lûtfunda bulunduğunu duyunca, bizzat tanışmak arzu ve vazifesi ile gelmiştir. Umarım ki siz de kocama göstermiş olduğunuz itibarı, buranın efendisi olan don Berto'dan da esirgemiyeceksiniz. Ben, yanımda amcam yoksa, misafir kabul edemem. O, sizin gibileri ile görüşüp buluşmaktan hoşlanır. Dostu olmanızı, arkadaşlık etmenizi arzu ediyor. Lûtfen ve nezaketen kabulünü rica ederim.

SIGISMONDO, *donna Placida'ya*. — Bu adam kim?

PLACIDA. — Bay amcamdır, dedim. (*Kendi kendine.*) İşte şimdi çatlıyacağım.

SIGISMONDO. — Bayım, dostunuzum. Lûtfunuzu kabul ediyorum. Anlıyorum ki beni evinize dâvet etmekle şereflendiriyorsunuz. Şimdi kalamam, fakat başka zaman gelir, rahatsız ederim. (*Çıkar.*)

IX. SAHNE

DONNA PLACIDA, DONNA LUIGIA
DON BERTO

PLACIDA. — Fedakârlılığınızdan ötürü âcizane teşekkür ederim. İnkâr edilemez derecede sevimli ve nazıksınız. Canım amcacığım. Ne kadar iyi kalblisiniz! Yaşasın şu güzel kalbiniz! (*Kendi kendine.*) Gebersin şu düzenbaz! (*Çıkar.*)

LUIGIA. — Daima böyle iyi kalbli iseniz, beni evlendirmeye bakın. Ama ihtiyar olursa, istemem. (*Çıkar.*)

X. SAHNE

DON BERTO, sonra DON ANSELMO

BERTO, çağırır. — Don Anselmo!

ANSELMO, *alaycı bir tavırla*. — Buyurun, bayım!

BERTO. — Duydunuz mu, dediklerini?

ANSELMO. — Siz uyuşuğun birisiniz. Tövbe estağfurullah. (*Çıkar.*)

BERTO. — Kimi bu yana çeker ,kimi o yana. Benim ise, elimden ne gelir? Amma iş, doğrusu! Herkes lûtfediyor sana, «Evin efendisisin» diyorlar. Fakat nihayet ben neyim ki? Şarkının kafiyesi, ancak.

ÜÇÜNCÜ PERDE

I. SAHNE

PAOLUCCIO, CLEMENTINA

CLEMENTINA. — Seni tanıyalı beri benimle bu kadar küstahça konuştuğunu bilmiyorum. Değiştin mi, yoksa? Aklında yine neler dönüyor? Söyle, Paoluccio, bir haber mi var?

PAOLUCCIO. — Haber şu: ben sizi seviyorum; bu çıkmazdan da kurtulmamızı isterim: fakat yüz altın olmadıkça evlenmek niyetinde de değilim. Onları cebinize koymadan bana söylemekle fena ettiniz. Şimdi bildiğim için istiyorum.

CLEMENTINA. — Haydi oradan sen de, zevzek.

PAOLUCCIO. — Evlendikten sonra halimiz nice olur, sanki? Çocuklarımız olursa, kim bakar?

CLEMENTINA. — Bu düşünce doğru ve namusluca bir düşünce değildir demiyorum. Ama, nankör adam, bunu önce düşünecektin. İki buçuk yıldır sevişiyoruz; şimdi bırakıverirsen, benim için ne de şerefli olur! Ah, seni hiç görmiyeydim: rahat yaşırdım.

PAOLUCCIO, *alaylı*. — Hele bak, zavallıcağızı ben baştan çıkarmışım! Gönül işlerini bana öğreten sizsiniz; benim bir şeyden haberim yoktu ki...

CLEMENTINA, *alaylı*. — Gönül işlerinden haberi yokmuş, şu mâsumun! Şeytan herif.

PAOLUCCIO. — Kısa kesin de bir neticeye varalım.

CLEMENTINA. — Ne çare? ister istemez evleneceğiz.

PAOLUCCIO. — Peki, çeyizinizden ne haber?

CLEMENTINA. — Sen önce düşünmüyordun.

PAOLUCCIO. — Doğru, düşünmedim. Ama şu ata sözünü bilir misiniz? Hiç olmıyacağına ,varsın geç olsun.

CLEMENTINA. — Gerçi bana yüz altın vadettiler, vadedenden de elde edeceğimi umuyorum, ama ya vermezlerse?

PAOLUCCIO. — Yüzünüze karşı söyliyiverim bari: o halde bu iş olmaz.

CLEMENTINA. — Öyle mi? Koca eşek.

PAOLUCCIO. — Alimallah, hak ettiğiniz cevabı vermesini bilirim ,ama sesimi çıkarmıyorum çünkü benden yaşılsınız.

CLEMENTINA. — Aramızda yaş farkı var sanki!

PAOLUCCIO. — Ben henüz yirmiye basmadım.

CLEMENTINA. — Ya ben? işte, hemen hemen biriz.

PAOLUCCIO. — Öyle ya! Ben bu eve geldiğim zaman henüz bir çocuktum, siz ise, şimdi ne iseniz o zaman da o idiniz.

CLEMENTINA. — Ne, ben mi? Allah cezanı versin. Herkesin kardeş sandığı o çocuklar biz değil miydik?

CLEMENTINA, *haykırarak.* — Küstah, haddini bilmez seni!..

PAOLUCCIO, *haykırarak.* — Durun, ben de şimdi başlarım..

CLEMENTINA, *haykırarak.* — Git defol artık seni istemiyorum!

PAOLUCCIO. — Umurumda bile değil.

II. SAHNE

DON ANSELMO, ÖNCEKİLER

ANSELMO. — Ne oluyorsunuz çocuklarım?

CLEMENTINA. — Bana hakaret ediyor.

PAOLUCCIO. — Bana etmediği kalmadı.

ANSELMO. — Uslu oturun, oğlum; rahat durun, kızım. Sizi seven, sizi idare eden böyle halim bir efendinin emri altında gayret edin de kerdeşçe geçinin.

CLEMENTINA. — Çeyizden bahsedecek oldum. Şimdi yüz altın olmadıkça beni istemiyor.

ANSELMO. — Kadın ağzı durur mu hiç?!

CLEMENTINA. — Ben bu evde yeni bir cefaya katlanmak niyetinde değilim. Eğer vermezlerse, çeker giderim.

ANSELMO. — Sus, kızım, elbet verirler. Bakın, bu kesede para var: tam yüz altın, ama sakın, çocuklarım sesinizi, çıkarmayın. Size veren, lîmsenin bilmesini istemiyor. Ben de hakkımda kimseye söz edilmesini istemiyorum. İşte, evlenirseniz ,alın yüz altını. Ama sakın bir şey söylemeyin, kimse duymasın.

PAOLUCCIO. — Kimseye söylemem.

ANSELMO. — Yemin edin.

PAOLUCCIO. — Vallahi söylemem.

CLEMENTINA. — Ben de aynı şeye yemin ederim.

ANSELMO. — Zor bir yemin, doğrusu, kadın kısmı için!

PAOLUCCIO. — Haydi verin parayı.

ANSELMO. — Çeyizini ve eş adını nasıl elde edeceğini Clementina pekâlâ bilir. Hele bir dediğimi yapsın, hatır gönül bildiğini göstere, hemen anlaşır, parayı eline sayarım.

CLEMENTINA. — Ben elimden geleni yapmaya hazırım.

PAOLUCCIO. — Yok, bayım, ben bu Lâtin. ceyi anlamıyorum. Kendi dilimizle anlatınız. Nişanlım, benimle evlenmeden önce, çeyizini sizinle kazansın istemem.

ANSELMO. — Bu asılsız şüpheyi kalbinizden kovun. Ben şirret, düzenbaz değilim. Gidin,

kızım, gidin; dileğimi yerine getirin de sonra para sizin olur, evlenirsiniz.

PAOLUCCIO. — Gidin, Clementina. Ben de bir yandan bu işe bakarım.

CLEMENTINA, *kendi kendine.* — Kim bilir ihtiyarı memnun edebilecek miyim! (Çıkar.)

III. SAHNE

DON ANSELMO, PAOLUCCIO

PAOLUCCIO. — Bayım, o dönünciye kadar, biz parayı saymaya başlayabiliriz.

ANSELMO. — A, işte bu olmaz, benim oğlum. Sizi, bu kadar paraya düşkün görmek istemem. Altın gümüş sizin sandığınız o büyük nimet değildir. Dünya altın ve gümüş dolu olmasa, kötülük ve tehlikeler de çok daha az olurdu. İnsan kendi felâketini hem de pek pahalıya kendisi alır; ne kadar zenginse, o kadar uçuruma eğgindir. Azla yetinen, ekmeğini alın teri ile kazanan mesut olur. Siz, talihiniz bunun içindedir sanıyorsunuz, ama rahîm Tanrı vere de içinde ölüm olmalı. (*Keseyi gösterir.*) Ah, şu altın yok mu, zehirdir.

PAOLUCCIO. — Bayım, şu altından biraz vermenizi rica ederim. Zehirlenmek istiyorum.

ANSELMO. — Efendiniz geliyor. Kendisi ile görüşmem lâzım.

PAOLUCCIO, kendi kendine. — Şu altınlar acaba bizim olacak mı? Gözümlle görmedikçe inanamıyorum.

IV. SAHNE

DON ANSELMO, sonra DON BERTO

ANSELMO. — Büyük bir işe girişmiş bulunuyorum: şimdiye kadar şerefimi korudum; fakat aşk bana oyun etti. Kızın karşısında utancı yenmeli, işi babasına açıp konuşmalıyım.

BERTO. — Kuzum don Anselmo, bana öğüt vermeniz yetmez. Daima yanımda bulunmanız, hiç ayrılmamanız lâzım. Siz karşımda konuştukça, içim rahat ediyor doğrusu. Fakat sonra, iş başa düşünce, her şeyi unutuyorum. Donna Placida'nın yüzünde, dilinde öyle bir sanat var ki, yardım etmezsiniz, sanırım ki başa çıkamıyacağım.

ANSELMO. — Kurnaz mı, sizce?

BERTO. — Bizi pekâlâ okutur.

ANSELMO. — Asıl tehlikede olan öteki kızdır.

BERTO. — Evet, zavallıcağız.

ANSELMO. — Belki kötülük şu anda kalbine kök salmaya başlamıştır. Siz onu kocaya vermeye bakın.

BERTO. — Onu da manastıra koymalı.

ANSELMO. — Biliyorum ki pek o niyette değil.

BERTO. — Zorla gönderilebilir.

ANSELMO. — Zorla mı? Ah, hiç olur mu, biçare. Vay haline, zorla kapatılan kızların!... vay haline, onları kapamak için zor kullananların!..

BERTO. — Her yandan bir «Ay, vay» çıkacaksa, bari siz söyleyin, ne yapmalıyım?

ANSELMO. — Evet, söyleyeceğim. Her an fikir değiştiren bir tazeyi..

V. SAHNE

DON ISIDORO, ÖNCEKİLER

ISIDORO. — Don Berto, don Anselmo, ne oluyoruz? Daha yemiyecek miyiz?

ANSELMO. — Şimdilik sona erdirecek bir işimiz var.

ISIDORO. — Hanidir saat öğleyi çaldı. Hâlâ yemiyecek miyiz?

BERTO. — Bir işimiz var.

ISIDORO. — İyi ama, her işin de bir zamanı var. Konuşmanın, yazmanın, eğlenmenin birer zamanı vardır. Yalnız ahçı «sofraya» dedi mi, yemek yenir ve zamanında bitirmeye çalışılır. Keklikler pişti. Ekmek güzelce kızardı: şiş de şekerleme parçasına benziyor. Yağ da içine dışına, her tarafına öyle sinmiş ki... Vaktinde yenmezse, tadı kaçacak.

BERTO, don Anselmo'ya. — Haydi, yedik-ten sonra konuşuruz.

ANSELMO. — Ne? Sizce bir yana bırakılacak iş mi bu? İnsan hiç boğazı için işlerini bırakır mı?

BERTO, don Isidoro'ya. — Biraz daha bekleyin, sonra hemen yeriz. Ben dostlarımla dostuyum. Hepinizin gönlünü yapmak isterim. Siz aranızda uzlaşın, bence hepsi bir.

ISIDORO. — Haydi, canım don Anselmo, minnettarınız olacağım. Şu kızarmış ekmek yokmu? vazgeçmiyorum, doğrusu.

VI. SAHNE

PAOLUCCIO, ÖNCEKİLER

PAOLUCCIO, don Berto'ya. — Efendim, bir yabancı dulu arıyor. Önce evin âmirine söylemek istedim.

ISIDORO, Paoluccio'ya. — Kimseyi kabul etmiyoruz.

ANSELMO. — Ah, ne şeytan kadınmış o!

BERTO, Paoluccio'ya. — Şimdi kabul etmiyoruz.

ISIDORO, Paoluccio'ya. — Çabuk, yemeği sofraya getirsinler.

PAOLUCCIO, don Isidoro'ya. — Bayım, siz mi emredeceksiniz?

ISIDORO, Paoluccio'ya. — Sen git, dediğimi yap!

PAOLUCCIO, kendi kendine. — Şu yabancı girsin istiyorum. İnat için yapacağım. (*Çıkar.*)

VII. SAHNE

*DON BERTO, DON ANSELMO,
DON ISIDORO, sonra Don
FERRAMONDO*

ANSELMO. — Bütün gün misafir olur mu?

ISIDORO. — Bu saatte misafir olur mu?

ANSELMO. — Manastıra kapattırın.

BERTO. — Keşke bir an evvel!

ISIDORO. — Gelip de soframızı beğenmesin, hiç olur mu bu?!

FERRAMONDO. — Bendenizim baylar.

ISIDORO. — Hayrola! Sofraya oturmak üzere olduğumuzu size söylemediler mi?

FERRAMONDO, don Anselmo'ya. — Ev sahibi kim?

ANSELMO, don Berto'yu göstererek. — İşte, bayım budur.

BERTO. — Benim, fakat her işi bu dostlarıma bırakıveririm.

FERRAMONDO. — Siz don Berto değil misiniz?

BERTO. — Emredersiniz.

ISIDORO, *don Ferramondo'ya*. — Lûtfen bayım...

BERTO, *yavaşça don Isidoro'ya, korktuğunu göstererek*. — Aman sesinizi çıkarmayın.

FERRAMONDO. — Bayım, beni böyle vaktisiz kabul ettiğinizden ötürü size medyumum. Donna Placida'yı aramıştım; uşağınız önce sizi görmemi söyledi. Ben de sözünüzden dışarı çıkmıyorum.

BERTO. — Bilâkis, beni şerefendiriyorsunuz.

ISIDORO, *kendi kendine*. — Ah, hınzır oğlu hınzırlar! Paoluccio bana oyun etti!.

ANSELMO, *don Ferramondo'ya*. — Bilâkis, af buyurun. Don Berto, sizi şimdi kabul etmekle şereflenemeyeceğimizi..

ISIDORO, *don Ferramondo'ya*. — Sofraya oturmak üzere olduğunuzu söylemek istemişti.

FERRAMONDO. — Benim gönderdiğim habere uşak böyle bir cevap getirmedi. Benim gibi bir şövalye de buna lââyık değildir. Ben Belvedere beyi. Alman kıtalarında kumbaracı yüzbaşı don Ferramondo'yum. Donna Placida'yı daha kocası varken tanırdım: ziyaretine gelmekle cüret gösterdiğimi sanmıyorum. Öğle vakti de bana elverişsiz bir saat gibi gelmiyor. Size kimse âdetlerinizden ayrılın demiyor. Yalnız bana kabaca muamele edilmesine razı olamam.

ISIDORO. — Bayım siz kiminle konuşuyorsunuz?..

BERTO, *yavaşça, don Isidoro'ya*. — Susun! Bir yüzbaşısıdır.

FERRAMONDO. — Eğer sizin dostlarınız bu kadar münasebetsizseler ,onlara nasıl tarziye verdireceğimi ben bilirim. Bayağı ve alçak insanlar kendilerine düşen vazifeleri bilmezler.

ANSELMO. — Bayım, öfkelenmeyiniz...

BERTO, *yavaşça, don Anselmo'ya*. — Susun! kumbaracıdır.

FERRAMONDO, *don Anselmo'ya*. — Donna Placida'yı arıyorum.

ANSELMO. — Bana mı soruyorsunuz? haberim yok.

BERTO, *odasını gösterir*. — Ötede olacak, bayım.

ANSELMO, *yavaşça don Berto'ya*. — Etme, orada kız oturuyor.

ISIDORO, *don Ferramondo'ya odayı gösterir, yavaşça don Berto'ya*. — Bırakın, gitsin! Biz de yemeğimizi yiyelim.

FERRAMONDO. — Kendisini aradığımı biliyor mu?

BERTO. — Haber yollarız.

ISIDORO. — Buyurun, serbestçe; meşgul değildir.

ANSELMO. — Terbiyesi yerinde bir şövalye böyle serbestçe bir hareketin kendine yaraşmadığını bilir.

FERRAMONDO. — Ben haddimi bilir centilmenim: âdabı muaşeretini sizden öğrenecek değilim.

ANSELMO. — Bayım, ben de öyle biriyim ki beni dinliylene samimi bir sevgi ile gerçeği açıkça söylerim. Başını çatı altından çıkarmıyan kadına ilişmezler, sözüm yabana, gidip kıskırtmazlar.

FERRAMONDO. — Beni doğru yola sevk edecek sen mi kaldın, münasebetsiz işgüzar, züğürt düzenbaz! Ölçüsüz irfanını gelip don Berto'nun evinde iki övün yemek için mi teşhir ediyorsun, a doymaz? Yoksa, seni hıncır seni, sahte kuzu postunun altında kızlara tuzak kuran kurt yüreğini mi gizlemektesin? Senin aklın fikrin bu iki düşünceden birinde olmalı: çünkü yersizce ahlâk hocalığı edip duruyorsun. Bir şövalyenin namuslu, asıl bir kadının ziyaretine gelişi saygıya alâmettir, aşk ifade etmez. Başkasının gidişatını haksız yere şüphe ile karşılayan, suçun kendi kalbinde kök salmış olduğunu gösterir. Don Berto sâfın biridir; görüyorum, sana inanıyor. Ama ben görmüş geçirmiş adamım: düzenbazlara inanmam.

ISIDORO, kendi kendine. — Aldın mı ağzının payını?!

BERTO, yavaşça, don Anselmo'ya. — Haydi, bir cevap verin.

ANSELMO, yavaşça don Berto'ya. — Ben alçakgönüllü bir insanım: onun için bir şey demiyorum. (*Don Ferramondo'ya.*) Tanrı sizi affeylesin. (*Çıkar.*)

VIII. SAHNE

*DON BERTO, DON ISIDORO,
DON FERRAMONDO*

BERTO, kendi kendine. — Ne düşüneceğimi şaşırdım.

FERRAMONDO. — Ben söylediklerimden pişman değilim; o ise hiç sesini çıkarmıyor, öyle ezilip büzülüyor: demek sözlerim ağır basmış.

ISIDORO, kendi kendine. — Biz de hâlâ yemeye oturamadık. Bayım, bir şövalye serbestçe gidebilir.

FERRAMONDO. — Ben vazifemi bilirim. Benim gibisini yola getirmek istemek küstahlıktır; bayana haber verilmedikçe girmeyeceğim.

ISIDORO. — Nihayet bu işe bir son vermeyecek miyiz? Donna Placida'yı mı arıyorsunuz? Ben gider kendisine haber veririm. (*Çıkar.*)

IX. SAHNE

DON BERTO, DON FERRAMONDO

BERTO. — Bayım, eğer girmek istiyorsanız, ben kendi hesabıma bir şey demiyorum. Yalnız şuna esef ederim ki içerde öteki de, kız da var.

FERRAMONDO. — Ben vazifemi bilirim, diyorum size. O kadar cüretkâr değilim. Ben her çeşit kadınla centilmence hareket ederim. Kadınların namusuna göz kulak olmanız gayet övülecek bir şey ama bir düzenbazı evinizde barındırdığınıza bir türlü akıl erdiremiyorum. Askerleri zampara bilirler, gençleri istemiye istemiye evlerine kabul ederler de, kendine bir tavır, bir alçakgönüllülük süsü veren her kimseye evlerinin kapısını açarlar. Ben, namuslu insan yoktur demiyorum. Hayır, ama birine güven bağlamadan önce, arayıp taramalı. Yalnız cüret ve hodbinlikten çekiniriz. Halbuki insan hile ve muvazaadan sakınmasını bilmeli.

BERTO, kendi kendine. — Güzel konuşuyor, güzel konuşuyor. Bir askerin böyle konuştuğunu hiç duymamıştım. A, işte yeğenim, burada.

X. SAHNE

**DONNA PLACIDA, DON ISIDORO,
ÖNCEKİLER**

PLACIDA. — Ooo yüzbaşım!

FERRAMONDO. — Af buyurunuz bayan. Bu saatte, hiç düşünmeden, vazifemi ifaya geldim... Gerçi sizin evde öğleden önce sofraya oturulduğunu söylemişlerdi, ama ben lâftan ibaret sanıyordum.

ISIDORO. — Öğleyi çalalı, bir çeyrekten fazla oluyor.

BERTO. — Bana kalırsa, rahatınıza bakınız. (*Yavaşça, don Isidoro'ya.*) Hey, aklınızı başınıza alın: askerdir.

PLACIDA. — Bir şövalyenin böyle erkenden ziyaretime gelmesi benim için lâıyk olmadığı bir şereftir. Yalnız saatin elverişli olmadığına esef ederim.

ISIDORO. — Burada kalabilirsiniz. Biz de bu arada yemeğimizi yeriz.

BERTO. — Buyurun, rahatınıza bakın.

FERRAMONDO. — Şu muhakkaktır ki donna Placida böyle aykırı bir saatte, daha vakti gelmeden yemeye alışmış değildir. Böyle erken yemek yemeyi uygun bulmuyorsa, ben, müsaade ederseniz, kendisi ile biraz görüşeceğim.

BERTO. — Hay hay, yüzbaşım, istediğiniz kadar kalın. (*Kendi kendine.*) Kumbaracı kısmı ile baş ileri atılmamalı.

PLACIDA. — Bayım, bundan görüyorsunuz ki amcam, size karşı benim övündüğüm kadar içten bir sevgi besliyor. Ama misafirlerini yemekten daha fazla alıkoyamaz; sırf hatıranız için beni sizinle bırakıyor. Bense, eğer öyle emrederseniz, daha çatısı altına geldiğim gün ondan ayrı yemek zorunda kalacağım. Fakat umarm ki sizin gibi nezaketli davranmasını bilen bir şövalye benim böyle yakışık almıyan bir duruma düşmeme razı olmayacaktır. İsteddiğiniz zaman yine

gelirsiniz. Amcamın bir itirazı yoktur. Herkese karşı pek yumuşak hamurdandır. Fakat beraber kalacağımız şu bir iki gün için hatırını kırmamalıyım. Onun için lûtfen beni serbest bırakınız; akşamdan önce yine gelir, beni şerefleendirirsiniz.

FERRAMONDO. — Nazik bir ruh karşı-sında memnunluk göstermezsem, münasebetsizlik ve kabalık etmiş olurum. Bana şeref veren nazik tavsiyenizi kabul ediyorum; akşamdan önce yine geleceğim. Af dilerim. (*Çıkar.*)

XI. SAHNE

DON BERTO, DON ISIDORO, DONNA PLACIDA, sonra bir UŞAK

ISIDORO. — Aferin, aferin doğrusu. Son derece övülmeye lâyıksınız.

BERTO. — Ah benim canım kızım, bu kadar mı hatırımı sayıyorsunuz! Nerdeyse manastıra çekileceğinize üzülüyorum.

PLACIDA. — Amcacığım, görüyorsunuz

ISIDORO. — Doğrusunu isterseniz..

ISIDORO. — Azizim don Berto, haydi artık sofraya.

BERTO, yüksek sesle sahneye doğru. — Sofraya.

ISIDORO. — Doğrusu isterseniz...

UŞAK, donna Placida'ya. — Bayan, don Fausto geldi, saygılarını sunmak istiyor.

ISIDORO, *uşağa*. — Söyleyin, yemekten sonra gelsin.

PLACIDA. — Yoo, avukatımı dinlememezlik edemem. Bu saatte geliyorsa, elbette bir sebebi vardır. Dâvası olan baş dertsiz olmaz.

BERTO. — Kızımın hakkı var.

ISIDORO. — Kahrolası engeller! Daima yeni bir şey çıkıyor!

PLACIDA. — Amcacığım, müsaadenizi rica edeceğim.

BERTO, *donna Placida'ya*. — Bekliyelim ister misiniz?

ISIDORO, *don Berto'ya*, *hayretle*. — Beklemek mi?

PLACIDA. — Sakın şu dâvada yeni bir mesele çıkmış olmasın? Kanunla ilgili bir işi düzenleyip tezgâhlamıştım: muhakkak avukatımın fikrini almalıyım.

ISIDORO. — Belli ki bizim yemeye gitmemizi istiyor: işte apaçık söyledi. Haydi, canım amcası, kızınızın dediğini yapın.

BERTO. — Mademki böyle arzu ediyor, karşı koymak istemem. (*Donna Placida'ya*.) Keyfinizce yiyin, keyfinizce hizmetinizi gördürün. (*Çıkar*.)

ISIDORO. — Tanrıya şükürler olsun, niha yet yiyebileceğiz; yeter ki yeni bir engel çıkmassın. Sizin için bir keklik kenara bıraktık, ama, mademki hoşlanmıyorsunuz, payınızı kemali afiyetle ben yerim. Rostonun dumanı dağılma-

sın diye de kekliklerin hemen yenmesi için ica-
bına bakacağım. Ah, can atıyorum, şu kızarmış
ekmeği yutacağın saati kader bana ne zaman
nasibeyliyecek! (*Çıkar.*)

XII. SAHNE

DONNA PLACIDA, UŞAK

PLACIDA, uşağa. — Söyle don Fausto'ya,
gelsin.

UŞAK, kendi kendine. — Daha da mı bek-
liyecek ya! (*Çıkar.*)

PLACIDA. — Bu kadar beklediğine acaba
don Fausto ne diyecek? O kadar nazık, o kadar
saygılı bir insandır ki beni mazur göreceğini
umuyorum. Yalnız kendi kendime şunu soru-
yorum: herhangi bir bahane ile yüzbaşıyı atlat-
tıktan sonra, bu adamı ben ne diye kabul edi-
yorum? Yoksa bu, gizli bir sevdanın eseri mi-
dir? Ah, hislerimi yenecek ,kalbimi sakınmayı
bileceğim.

XIII. SAHNE

DONNA PLACIDA, DON FAUSTO

FAUSTO. — Zarafetin kaynağı olan bu
yerde hiddet ve hakaret yerine af bulacağımı
ummasam, acele edip vakitsiz geldim diye azar
işiteceğimden haklı olarak korkardım.

PLACIDA. — Kalbinizin, mazur görmek için özür dilemelerini beklemek âdetinde olmadığınızı bilmesem, gönderdiğiniz habere geç cevap verdiğimden dolayı benim azar işitmeye daha çok müstahak olduğuma inanırdım.

FAUSTO. — Bayan, şartınızı da emrinizi de hatırlıyorum. Bana emrettiğiniz şeyi ben sizden yalvarıyorum. Kalbimin körükörüne coşmasını istemiyorsanız, dilerim benimle böyle nazik, böyle lûtufluk olmayınız.

PLACIDA. — Yoksa benim menettiğim, en korktuğum şeyi unuttunuz mu?

FAUSTO. — Uysal olmaya can atıyorum, ama kendim için titriyorum. Sizden uzakken o kadar fazilet sahibi imişim gibi geliyor ki, bu kapıda şan ve şerefimi kaybedeceğimden asla korkmuyorum. Ama karşımda böyle alçakgönülle konuştuğunuzu duydukça, heyhat, cesaretimden eser kalmıyor, yine korkağın biri oluyorum. Askerce savaşta düşmana dayanmanın suç olduğu görülmüş şey midir? Halbuki sizinle savaşırken, zafer istiyorsam, kaçmam ve sizi yenmek şerefinden mahrum olmam lâzım geliyor. Sizi elde edersem, zaferimin kıymeti kalmıyacak; savaş alanını terk edecek olursam, o zaman muhakkak öleceğim.

PLACIDA. — Aşk savaşı Mars'ınkine benzemez. Bunun başka kanun, başka âdet ve usulü vardır. Onda alevler ve kılıçlar arasında gösterilen kahramanlık insana şan verir, bunda ise

âlicenap bir sevgi başeğmekle zafere ulaşır. Atılğan bir asker mağlûp düşmanı ezmekten hoşlanır; kendini bilen bir âşık ise, zafer nişanesini gizler ve susar.

FAUSTO. — Evet, zaferimi gizlemek vazifemdir. Bana, benim zafer kazandığımı, üstün geldiğimi söylemeniz yeter.

PLACIDA.— Hayır, böyle bir şey demedim. buna dair bir alâmet göstereceğimi de sanmayın.

FAUSTO. — Dudağınız söylemese de, gözleriniz konuşuyor.

PLACIDA. — Eğer, istemediğim halde, gözlerim size cesaret veriyorsa, bundan sonra bakmaktan da sakınacağım. Kalbimdeki hürriyet aşkı çok daha üstündür. Kurduğunuz tuzaklardan korkuyorm. Ümide kapılmayın: gidin.

FAUSTO. — Sözüünüzü dinliyeceğim. Saygım, varsın sevgimden üstün gelsin. Ah, yenmişken, kaybetmek zorunda kalıyorum. (*Gider gibi yapar.*)

PLACIDA, *muhabbetle çağırır.* — Don Fausto.

FAUSTO, *muhabbetle cevap verir.* — Sultanım.

PLACIDA. — Gidiyor musunuz?

FAUSTO. — Ne çare? görüyorum ki boş yere ümide kapılmışım; gitmeliyim.

PLACIDA. — Her türlü ısrarınızdan çok uysal olmanızdan korktuğumu unuttunuz mu?

FAUSTO. — O halde kalabilir miyim?

PLACIDA. — Kalınız. (*Kendi kendine.*) Sanki nefesim tutuluyor.

FAUST'O. — Kalırsam, o güzel gözler bana bakacaklar mı?

PLACIDA, *muhabbetle bakar.* — Hayır, o kadar gaddar değilim.

FAUSTO, *tatlı tatlı bakar.* — Ne güzel, ümit verici bakışlar!

PLACIDA, *önceki gibi.* — Siz beni yenmek istiyorsunuz.

FAUSTO, *önceki gibi.* — Söyleyin, sizi seveyim; söyleyin, ümidedeyim.

XIV. SAHNE

DONNA LUIGIA, ÖNCEKİLER

LUIGIA. — Ablacığım, bizi beklemeden mi sofraya oturacaklar?

PLACIDA, *kendi kendine.* — Düşmek üzere iken, tam vaktinde yardımına yetişti. Haydi gidelim, kardeşim. Nazik amcam avukatımla kalıp görüşmemize müsaade etti, şu oburlar da bir dakika beklemeye razı olmalıdır. Haydi gidelim, bizim yerlerimiz hazır.

FAUSTO. — Donna Luigia biraz önden gitse...

PLACIDA, *ciddî.* — Hayır, olmaz. Gitmeliyiz. Af buyurun.

LUIGIA, kendi kendine. — Asla, benim yüzümden azap çekmenize, benim yüzümden işin gecikmesine asla razı olamam. Ben önden gidebilirim. Serbestsiniz. Hep kendini düşünüyor. Bana acıyan yok ki... (*Çıkar.*)

XV. SAHNE

DON FAUSTO, DONNA PLACIDA

FAUSTO. — Şu halde ümidedebilir miyim?

PLACIDA. — Beyhude bir ümit. Ben hürriyete âşığım: size apaçık söylüyorum.

FAUSTO.— Ah, şu gözler bari yine şenlenip açılırlar..

PLACIDA. — Bu gözler, kalbimden habersiz fazlası ile saçmaladı. İster açık, ister karanlık olsunlar, siz onlara inanmayın: ümidin emin tercümanı değildirler.

FAUSTO. — Mademki aşktan çatık bir ciddiyete geçiyorsunuz, ciddiyetten de aşka döneceğinizi umabilirim. Aşk mahkemesinde naibim; hem müekkil hem de avukat olarak kendi dâvama kendim bakacağım. (*Çıkar.*)

XVI. SAHNE

DONNA PLACIDA, yalnız

PLACIDA. — Doğrudur, maalesef: insan yıllarca azaba katlanır, sonra bir an içinde kal-

bini kafasını kaybediverir. Az kaldı düşecek, gönlümü açacakken, bereket versin kardeşim girdi de kendime geliverdim. Onu seviyorum, seviyorum maalesef. İşin kötüsü de şu ki, ben söndürmek istedikçe, alev parlıyor. Gerçi demin üstün geldim, ama niye övüneyim? bu bir tesa-düf eseri. Böyle bir durumda yine zafere ulaşacağımı bana kim temin edebilir? Söyler, niyet ve gayret eder, ayak direriz, ama — heyhat — fırsat düşünce, pek yumuşak hamurdanızdır, bizler.

DÖRDÜNCÜ PERDE

I. SAHNE

DONNA PLACIDA, CLEMENTINA

CLEMENTINA. — Bayan, beni çok ilgilendiren bir şey hakkında sizinle görüşmek istiyorum; kardeşinizin yanımızda olmadığına çok memnunum.

PLACIDA. — Anlıyorum, anlıyorum ne hakkında konuşmak istediğini!

CLEMENTINA. — Bunu hiç kimse sizden iyi anlayamaz. Çünkü siz de bir vakit kızdınız. Hep bir cinsteniz biz... Sizin can attığınıza şimdi ben de can atıyorum.

PLACIDA. — Koca mı istiyorsun,

CLEMENTINA. — Evet, bayan. Hem aynı zamanda para da.

PLACIDA. — Dediklerine bakılırsa, yüz altınlık bir çeyiziniz olacakmış.

CLEMENTINA. — Belli zaten, Paoluccio öyle pek fazla düşünmeden, aramızda geçeni size anlatmış olacak. Evet, tam yüz altın!. Hem veren de, hiçbir kötü niyet beslemeksizin, insaniyet namına veriyor. Hattâ ne ben bu paranın kimden

çıktığını biliyorum, ne de hayırsever adam kızın kim olduğunu biliyor. Araya giren biri, azimli bir zat, yüz altını kesesine koymuş bekliyor; öteki baba adam da adının bilinmesini bile istemiyormuş. Bense, ağzımı açmamıya söz verdim, yemin ettim. Şimdi sizden şunu diliyorum: efendiye söyleyin, zorluk çıkarmadan bize rıza göstereyin.

PLACIDA. — Bilirsin ki don Berto her şeyi hoş gören, yumuşak adamın biridir. Senin bu doğru ve namusluca isteğini reddetmiyecektir. Talihin yavermiş, ben de memnunum: böyle, alın teri dökmeden çeyiz sahibi olmak az şey mi? Fakat, beni dinle, *Clementina*: bu işe atılmadan önce, kimlerle ve nasıl bir işe giriştiğine dikkat et; iş sapa sarmasın; sonra. Sana iyilik eden adamcağız böylelikle seni satın aldığı sanmasın.

CLEMENTINA. — Eh o kadar da sâf değilim ya! öyle bir delilik aklına esecek olursa... fakat iyi biliyorum ki başka bir metaa göz koymuş...

PLACIDA. — Açık konuşsan a!

CLEMENTINA. — Memnuniyetle, ama yemin ettim: konuşamam. Gün gelir, her şeyi öğrenirsiniz. Şimdilik düşündüklerimi efendiye söylemeniz...

PLACIDA. — Peki, söylerim, memnuniyetle.

GLEMANT'INA. — Donna Luigia nerede?

PLACIDA. — Odasına çekilmiş olacak.

CLEMENTINA. — Gidip kendisini görmem lâzım; biri adına haber götüreceğim.

PLACIDA. — Acaba şu yüz altını veren adına mı?

CLEMENTINA. — A, rica ederim, bayan... ben öylelerinden değilim. Don Fabrizio'nun kızı donna Anna tembih etmişti de... Unutmadan gidip söyleyeyim: bir lûtufta bulunacaktı. Bazı işler hakkında konuşacağım... (*Kendi kendine.*) Amma yalan attım, ha... Adı batası şeytan! Yüzüm kıpkırmızı oldu. (*Çıkar.*)

II. SAHNE

DONNA PLACIDA, sonra DON BERTO

PLACIDA. — Bu kız bir dolap çeviriyor. Halinden anlıyorum. Bana mâsumiyetinden dem vururken, beti benzi atıyor. Dünyada bu kadar saygı sevgi nerede?.. Şu yüz altın işinde, korkarım, bir hile vardır. Donna Luigia ile görüşmek istiyor, sebebini de benden gizliyor. Bir şüphem var diyince, şaşırıp afallıyor. Ah, şu hizmetçi kızlar yok mu? bunların bulunduğu yerde kuzu gibi tazeleri koruyacak bekçi yoktur.

BERTO. — Oo, kızım, sizi burada bulduğuma ne memnunum! Gün batmadan önce biraz

ciddî konuşalım. Manastıra ne zaman çekilmeye karar verdiniz?

PLACIDA. — Her an hazırım.

BERTO. — Ben de sizi memnun etmek, şu can attığınız gerçek teselliye sağlamak için, sizi bu akşam göndermeye hazırım.

PLACIDA. — Yer bulundu mu?

BERTO. — Tabii, hem bunu don Anselmo'ya borçluyuz. O buldu.

PLACIDA. — Bütün emelim sözünüzden dışarı çıkmamaktır. Ben de manastıra çekilmeyi çok arzu ediyorum, ama bu şekilde değil. Bir sahte sofunun kılavuzluğu ile gideceğim bir yerde, tanımadık kimseler arasında sükûna kavuşacağımı hiç ummuyorum.

BERTO. — Şu mert adam hakkında sizin ne fikriniz var? İnanın bana, kızım, siz onu tanıımıyorsunuz. Herkese karşı içinde öyle gerçek bir sevgi besliyor ki... hakkınızda da öyle bir şekilde konuştu ki, içten gelen insaniyet duygusuna inanmamak kabil değil. Açıkça söylüyeyim: gerçi bu kadar çabuk kapatılacağıdan ötürü teessür duyuyordu, ama işi geciktirmemem için adamcağız neler etmedi, neler söylemedi! Sizin iyiliğiniz için ,beni kandırmaya tam bir saat uğraştı.

PLACIDA. — Şu sevgi, insaniyet duygusu sandığınız, benim her vakitki serbestliğine engel olmam korkusundan, genç bir kızı evde yalnız görmek zevk ve arzusundan ilerigelmesin?

BERTO. — Yarabbi! Neler söylüyorsunuz! Öyle şey olur mu? Kendisi bihaberdir. Kadın madın istemiyor. Her kadın onun gözünde bir cadıdır. Yüzbaşının her dediği iftira ve hakaretten başka bir şey değil: o sözleri duyunca o kadar, ama o kadar üzüldü ki, bir köşeye çekilip ağladığını ben gözümle gördüm.

PLACIDA. — Bu şekilde ezilip büzülmek, ağlamak, sızlanmak yarasına parmakla bastığımız kimselerin âdetidir.

BERTO. — Haydi, kuzum donna Placida. Akla kötü şeyler getirmek uygun düşmez; size ben diyorum ki don Anselmo namuslu bir adamdır; iyi biliyorum .

PLACIDA. — Ya, nereden biliyorsunuz?

BERTO. — Her halinden. Hele şu son hareketini bir dinleyin: yüz kere kanarsınız. Saf tazelerin namusuna göz kulak, kızların birer koca bulmasına önayak oluyor bu adamcağız. Daha üç saat olmadı, birinin evlenmesi için kendisine yüz altın verdi. Buna hayırseverlik denir.

PLACIDA, kendi kendine. — Tamam işte! Yüz altını alacak gelinceğiz Clementina olsa gerek.

BERTO. — Böyle bir adamı ne hakla yerer, kendisinden nasıl şüphe edebiliriz?

PLACIDA. — Amcacığım, kızcağızı tanıyor musunuz?

BERTO. — Ne kızın adımı bilmesini istiyor, ne de benim kızı tanımamı.

PLACIDA. — Çok akıllıca ve insanca bir hareket... fakat ya ben bu kızı tanıyor, adını aslını biliyorsam, buna ne dersiniz?

BERTO. — Memnun olurum, doğrusu.

PLACIDA. — Her nasılsa öğrendim. Fakat şimdilik söyleyemeyeceğim. Günün birinde siz de öğrenirsiniz.

BERTO. — Peki, o halde şu adamcağız hakkında fikriniz ne? Öyle bir kalbi var ki, insanın âşık olacağı geliyor, değil mi?

PLACIDA. — Siz onun bütün hayırseverliğini bilmiyorsunuz galiba. Bense şimdi onda, temiz kalbliliğini daha da açıklayan bir işgüzarlık, bir marifet seziyorum. Gün batmadan onu herkesin tanıyacağını, hakikatin meydana çıkacağını umarım.

BERTO. — Haydi, öyle ise, kızım, çılgınca her şüpheyi kalbinizden atın. Benim için en önemli olan şey, yüzbaşının yalancı çıkmasıdır. Don Anselmo ile sonra manastıra gideriz. Şimdi onu teselli etmeliyim. Ah, kızım, biraz nefes alıyorum. (*Çıkar.*)

III. SAHNE

**DONNA PLACIDA, sonra DON
ISIDORA**

PLACIDA. — Ah, hain ihtiyar! İnsaniyet duygusundan ilham alıyormuş, ha! Demek insaniyet koca aramaya çıkmış... Kendisi de kı-

zın peşinde. Maksadına ermek için de kandırarak sandığı bir hizmetçi kızı araya koyuyor. Fakat işin hoş tarafı şu ki, yeğenine tuzak kurana parayı amcası veriyor.

ISIDORA, kendi kendine. — İşte. Manastıra gidip kapanmak mı? Bunda o göz yok. Bu evde kalırsa, gönlünü kazanmak isterim.

PLACIDA. — Biz o kadar söylüyoruz, amcam hiç oralı olmuyor.

ISIDORO. — Donna Placida, kulunuzum.

PLACIDA. — Hürmetkâr cariyenizim. (*Kendi kendine.*) Bu da ne cinstir, bilseniz!

ISIDORO. — İşte, bayancığım, size biraz refakat etmeye geldim. İster dışarıya çıkmak, ister evde kalmak niyetinde olun, ben gece gündüz emrinize âmadeyim. Yalnızsanız, sizinle arabaya bineirm; icabederse, yerimi herhangi birine bırakıveririm. Sizi misafirliğe götürür, istediğiniz saatte gelir alırım. Başka bir hâdiminiz yoksa, elimi veririm; hep birlikte iseniz, uzaktan takibederim. Gizli bir anlaşma yaparsanız, ben hem sağır hem dilsizimdir. Beraber operaya gelir, icabında sizi locanızda yalnız bırakırım: bir iş üzerine anlaşacaksınız, istediğiniz kadar dışarda gezer dururum. Emrederseniz naz etmeden pusla veya haber getirip götürürüm; icabında sırdaşınız ve sadık muhbiriniz olurum. Sabahleyin, şehirde ne olup bitiyorsa, havadis getiririm. Bir hata işlemesin diye evdekileri kollar, uşakların hayatı hakkında size bilgi veririm. Beni işitme-

dikleri zaman amcanızın kızkardeşinizin, gelen giden herkesi ne yaptığını size söylerim. Emirlerinize âmadeyim: ne isterseniz buyurursunuz: öğle ve akşam yemekleri dışında size hiçbir zahmetim olmayacaktır.

PLACIDA. — Aferin, don Isidoro. İşte günümüzde *cavalier* bozması diye böylesine uşaklara derler. Darılmadınız ya?

ISIDORO. — Ne münasebet, bayan? İsteddiğiniz gibi buyurun, serbestçe söyleyin: ağrıma gitmez. Şayet sinirlenir, canınızı sıkınsa da yanınızda bulamazsanız, gelin bana çatın. Oyunda kaybettığınız zaman, beni hırpalamakta ve sıkırmakta serbetsiniz. Daha ne teklif edebilirim? Zinciré vurulmuş bir köle olayım: yeter ki bana, karşılık olarak, öğle ve akşam yemeğini veresiniz.

PLACIDA. — Söyliyeğim, bay *cavalier*: size inanım var; fakat öyle sanıyorum ki bu evde pek fazla kalmıyacağım: kalsam dahi, evin efendisi kimdir, biliyorsunuz. Ben emir buyuramam. Her şey don Berto'nun elindedir.

ISIDORO. — Açıkçası, don Berto cansız kafasız adamın biridir. Önüne gelen onu burundan yakalar, istediği yere çeker. Siz bu aklınızla onun haline birebir gelirsiniz. Kardeşiniz gençtir, hattâ çocuktur; henüz ev idaresi nedir, ev işi nedir bilmez. Onun işi gücü ayna karşısında, pencere önünde. Hizmetçi kız ise, gevezenin biri; uşak ondan beter. Her ikisi de, iş

görmek şöyle dursun, ellerinden geldiği kadar çalmaya bakıyorlar. Sonra don Anselmo dediğimiz şu yalancı, sahte sofı yok mu? Don Berto'yu avucunun içine almış, evde efendilik taslıyor; bütün emeli küçük kızla evlenmek. Ama sevdiğinden mi, diyeceksiniz; hâşâ, kızın çeyizine göz koymuş da ondan. İçinin kötülüğünü sahte bir hamiyet maskesi ile gizliyerek, dostunun evini uçuruma sürüklüyor. Hep kötü insanlar bunlar! bense, açık kalbli bir adamım, düşündüğümü gizliyemem: gerçeği olduğu gibi meydana koyuyorum.

PLACIDA. — Doğrusu, ev halkından her birinin portresini aynen, noktası noktasına çizdiniz. Bu gayretinizden ötürü size minnettarım, ama bir de kendi portrenizi çizmenizi isterdim.

ISIDORO. — Bu iş bana düşmez.

PLACIDA. — Çok doğru, durun ben size çizivereyim. Anladığıma göre siz incelik ve nezaketinizle insanı kandıracak kabiliyettesiniz, ama daima galipten yana çıkmak istiyorsunuz. Eğer ben kalır, evin hanımı olursam, bütün itibarınız banadır; yok, gidersem, o zaman don Berto eskiden ne ise, yine o olur. Don Anselmo ile konuşurken değerlerini över, benimle konuşurken kendisini kötölürsünüz. Şimdi bana gelip kardeşimin tavrına diyecek buluyorsunuz, ama sonra onunla konuşurken öveceğinizden eminim. Uşakları lüzumundan fazla yeriyorsunuz; yine onları, size hizmet ederlerken, övmekle bitir-

miyorsunuz. Boğazınıza düşkünsünüz: bir gün yemekler kıt olsa, ev sahibini, vekilharcı, ahçıyı yerlere batırırsınız. Eğlence düşkünü, iş düşmanısınız. İçiniz fesattır, dost görünürsünüz. Arkadan yerer ,yüze översiniz; işte sizin portreniz: bir numaralı asalaksınız. (*Çıkar.*)

IV. SAHNE

*DON ISIDORO, sonra DON
SIGISMONDO*

ISIDORO. — Zarif dul sanki önüme bir ayna koydu; ama benim bir kulağımdan girer, öteki kulağımdan çıkar. Giderse gitsin, cehenneme kadar yolu var. Evde kalacak olursa, ben de inadına geleceğim.

SIGISMONDO. — Hey, kimse yok mu, evde?

ISIDORO. — İçeri girdikten sonra mı «kimse yok mu, evde» derler? Salonda beklemeler mi? Asillik bunu mu emreder!

SIGISMONDO. — Bayım, ben herkes kadar terbiye bilirim. Aşağıda merdivende, salonda kimse yok mu... gerçi başka yerden seslenmeli idim, ama pek düşünmeden çıkageldim. Yalnız siz kim oluyor da beni azarlamaya yelteniyorsunuz?

ISIDORO. — Ben aile dostuyum. Ne söyledimse, lûtfen mazur görün. Söyleyin bayım, kimi

arıyorsunuz? Eğer elimden gelirse, bayım, emredin.

SIGISMONDO .— Donna Placida'yı arıyorum.

ISIDORO. — Şu dakikaya kadar burada beraberdik. Kendisinden bir isteğiniz varsa, bana açabilirsiniz. Ben donna Placida'nın dostu, sırdaşıyım, dul kadın bensiz bir karar vermez. Hatrâ, doğrusunu isterseniz, demin yeniden evlenmek hususunda bana danıştı. Henüz manastırla koca arasında tereddüdediyor; seçeceği yol belki benim elimdedir. Kendisi ile konuşayım ister misiniz? Size bir yardımım dokunabilir mi?

SIGISMONDO, *kendi kendine*. — Doğrusu genç kız hiç de hor görülecek şey değil.

ISIDORO. — Haydi, sıkılganlığı bırakınız, biz hayat adamlarıyız.

SIGISMONDO, *kendi kendine*. — Onun yüzü sanki daha şen, daha neşeli. Hiç olmazsa, bir daha görmek isterim.

ISIDORO. — Çağırayım mı?

SIGISMONDO. — Lûtfen.

ISIDORO. — Nezaket insanlara has bir fazilettir.

SIGISMONDO. — Acaba kardeşinden ayrı göremez miyim?

ISIDORO. — Dul kadın da niçin kardeşiyle gelecekmiş? Elbette yalnız başına gelir.

SIGISMONDO. — Ya, dul mu?

ISIDORO. — Aa, haberiniz yok mu, bilmiyor muydunuz?

SIGISMONDO. — Bu ana kadar kız olduğunu sanıyordum.

ISIDORO. — Evli idi; kocası öldü. Şimdi bir an evvel birine varmak istiyor. Siz gönlünüzü bir açsanız... ben onun sırdaşıyım.

SIGISMONDO. — Dilerim sizden, ama şimdilik ötekinin kulağına gitmesin.

ISIDORO. — Size dostça muamele edeceğim. Böylelikle donna Placida'nın gözüne girmiş olurum. (*Don Sigismondo'ya üzgün.*) A, donna Luigia burada.

SIGISMONDO. — Peki, beni bununla bırakınız.

ISIDORO. — Bununla mı? Kızla mı?

SIGISMONDO. — Hani ya, dul değil mi idi?

ISIDORO. — Siz bir şey anlamıyorsunuz. Dul olan donna Placida'dır. Bu henüz kızdır.

SIGISMONDO. — Demin, kocası yeni öldü dememiş miydiniz?

ISIDORO. — Koca ötekinin, bunun değil.

SIGISMONDO. — Öyle olacak, yanlış anlamışım.

ISIDORO, kendi kendine. — Amma kalın kafalı şey! Aptal mıdır, nedir?

SIGISMONDO. — Demek siz ötekinin dostu ve sırdaşsınız, öyle mi?

ISIDORO. — Ötekinin, evet, bayım.

SIGISMONDO, kendi kendine. — Eyvah öyle bir çıkmaza girdim ki...

ISIDORO. — Fakat, emrederseniz, bununla da size yardım edebilirim.

SIGISMONDO. — Rica ederim, şimdilik işi donna Placida'ya açmayın... Donna Luigia da nereye gitti? Göremiyorum.

ISIDORO. — Gençtir. Utancından kaçmıştır. Fakat ben kendisi ile konuşursam gelir.

SIGISMONDO. — Lûtfen.

ISIDORO. — Gerçekten küçüğü daha sevimli, daha güzel. Dul, halbuki, pek inatçı kadının biri. Bu henüz sâf ve muhabbetli bir tazedir. Gidip hemen emrinizi yerine getireyim. Göndereceğime söz veriyorum. (*Kendi kendine.*) Gider de ötekine haber verirsem, gözüne girmiş olurum. (*Çıkar.*)

V. SAHNE

**DON SIGISMONDO, sonra DONNA
LUIGIA**

SIGISMONDO. — Bu yanlışlık acaba nereden ilerigelmış olabilir? Benim her zamanki kusurum olan dalgınlığımdan olsa gerek. Ben Beynimi derli toplu tutmak istedikçe, başım buçurgat gibi dönüyor.

LUIGIA. — Bayım, bir emriniz mi var?

SIGISMONDO, dalgın, donna Luigia'nın farkına varmaz. — Aklım durmadan hopluyor...

LUIGIA. — Beni mi arıyorsunuz, bayım?

SIGISMONDO, *farkına vararak*. — Haa, saygılı kulunuzum. Af buyurun, bayan, biraz cüertli davrandım...

LUIGIA. — Beni aradığınıza hayret ettim. Herhalde bir yanlışlık olacak. Ablamı istiyorsunuzdur.

SIGISMONDO. — Gerçekten ne nazlı ne kadar nazik ve insan ruhlu!

LUIGIA. — Donna Placida'yı mı arıyorsunuz?

SIGISMONDO, *kendi kendine, uzun uzun süzerek*. — Güzel bir yüz.

LUIGIA, *kendi kendine, çıkmak üzere*. — Mademki cevap vermiyor ,gideyim bari, daha iyi olur.

SIGISMONDO. — Bayan, nereye gidiyorsunuz?

LUIGIA. — Siz bana bakmıyorsunuz ki...

SIGISMONDO. — Güzele dalmışım. Yalvarırım size, kalınız.

LUIGIA. — Yalnız kalamam.

SIGISMONDO, *kendi kendine*. — Namus-kârlığı da hoşuma gidiyor.

LUIGIA, *kendi kendine*. — Avukat daha sevimli, ama bu da hoşuma gitmiyor diyemem.

SIGISMONDO, *kendi kendine*. — Donna Placida'nın hakkı varmış. Yürekler açan bir edası var.

VI. SAHNE

DON ANSELMO, ÖNCEKİLER

ANSELMO, *kendi kendine*. — Kızla beraber bir erkek!? ne yapıyorlar başbaşa?

LUIGIA, *kendi kendine*. — İşte, yine o baş ağrıtıcı ihtiyar.

ANSELMO, *donna Luigia'ya*. — Tam zamanında gelmişim.

SIGISMONDO. — Sevgili donna Luigia... (*Don Anselmo'nun farkına vararak.*) Ah, bunu görmemişim.

ANSELMO. — *Be* zavallı adam, kızın yanında beni görmediyseniz aşk sizi kör etmiş demektir. Ya siz, kızcağızım? bir erkeğin yanında ne işiniz var? Ablanız nerede? Nerede o bilgiç? İyi niyetli kimselere öyle bir dil uzatmasını biliyor da, niçin gelip kuzusunu kollamıyor?

SIGISMONDO, *kendi kendine*. — Gerçekten kabahat bende; yerinde söylüyor; beni utandıran hakaretli sözlerine katlanmam lâzım.

LUIGIA, *yavaşça, don Anselmoya*. — Bayım, siz ki bu kadar bilge ve fazilet sahibisiniz, ne diye hizmetçi kızı araya koyuyorsunuz? nedir benden istediğiniz?

ANSELMO, *Donna Luigia'ya*. — Clementina size bir şey söyledi mi?

LUIGIA, *don Anselmo'ya*. — Söyledi, bayım, söyledi.

ANSELMO, *donna Luigia'ya*. — Benim bu niyetime kalbiniz ne diyor?

LUIGIA, *don Anselmo'ya*. — Kalbim diyor ki dünyasından bu kadar uzak bir insan, bu işi ancak benim ağzımı aramak için yapabilir. Teklifi içten gelmiş olamaz. Siz beni düşünmüyorsunuz.

ANSELMO, *donna Luigia'ya*. — Akşama varmaz, sizinle evlenirim.

LUIGIA, *kendi kendine*. — Güleceğim geliyor.

ANSELMO, *kendi kendine*. — Henüz hayır demiyor.

SIGISMONDO, *donna Luigia ile don Anselmo'nun arasından geçerek, kendi kendine*. — Sonunda ne olacak, sanki? Evleneceğim. Donna Placida onu bana öyle bir övdü ki kızın razı olduğunu ummak hiç de yersiz olmaz. Bayan, bu eve sizin için gelmedim ;ama görür görmez hoşuma gittiniz. Eğer ablanızı arzuma uygun bulursam, kendisi ve amcanız ile gerekeni yapacağım. Kendim için elinizi istiyeceğim, tenezzül ederseniz.

ANSELMO, *don Sigismondo'yu kolundan çekerek*. — Hey, efendi...

SIGISMONDO. — Haydi işine git! Ah, bayım, af buyurun.

ANSELMO. — Bana bu hakaret ha?

SIGISMONDO. — Siz aklıma gelmediniz: bir ara haddini bilmezsin biri sandımdı.

LUIGIA, don Anselmo'ya. — Donna Luigia demişti bana, dalgın olduğunu.

ANSELMO, don Sigismondo'ya. — Bana kalırsa, mazur görürüm. Tanrı sizi affeylesin.

VII. SAHNE

*DONNA PLACIDA, ÖNCEKİLER,
sonra PAOLUCCIO*

PLACIDA, kendi kendine. — Muhakkak don Isidoro gelip bana doğruyu söyledi: don Sigismondo dona Luigia'ya âşıkmiş! işte bu pek hoşuma gitti, doğrusu. Ya şu baş ağrıtıcı ihtiyar ne yapıyor?

ANSELMO, donna Placida'ya, donna Luigia ile don Sigismondo'yu göstererek. — Gelin, bayan, gelin de sizinle düşüp kalkmanın güzel neticesini bir görün!

LUIGIA, donna Placida'ya, don Sigismondo'yu göstererek. — Beni o çağırdı.

SIGISMONDO, donna Placida'ya. — Affınızı dilerim. Anlaştığımız gibi, yine sizi görmeye geldim.

ANSELMO. — Ne anlaşmalar, ne dolaplar!

PLACIDA, don Anselmo'ya. — Bayım, siz karışmayınız. Emretmek istiyorsanız, kendi evinize gidin. (*İkisine.*) Don Sigismondo kalsın.

Luigia da kalsın. (*Don Anselmo'ya.*) Ben buradayım. Siz gidiniz.

ANSELMO. — Gitmeye niyetim yok, bayan. Burada, amcanızın emri ile gözetleyici olarak kalacağım. Siz istediğinizi söyleyin, ben vazifemi yapacağım.

PLACIDA. — Kalırsanız ,kalın. Varsın bir şahit yanında olsun, evlenme çağında olan bir kızın nikâhı için görüşmekten çekinmem. Eğer bir şövalye kızı ister, kız da rıza gösterirse, amcayı çağırırız.

ANSELMO. — Hayır, böyle olmaz. Bu akde itiraz ediyorum.

SIGISMONDO, *biddetle, don Anselmo'ya.* — Ne hakla ,bayım?

ANSELMO; *kendi kendine, biraz çekilerek.* — Sakın, yine dalgınlığa düşmesin!

PLACIDA, *donna Luigia'ya.* — Kardeşim, sen hiçbir şey söylemiyor musun?

LUIGIA, *donna Placida'ya.* — Ben işi size bırakıyorum.

SIGISMONDO, *donna Placida'ya.* — Siz memnunsanız...

ANSELMO. — Bu iş bir neticeye varmaz. Bunu iyi bilin: Banâ nispet olsun diye, beyhude yere kızı altetmeye çalışıyorsunuz.

PAOLUCCIO. — Bayan.

PLACIDA. — Kim geldi?

PAOLUCCIO. — Bay yüzbaşı.

ANSELMO, *korkarak, yüzbaşının geldiğini*

duyunca gidecek olur. — Eyvah! Yeter, sonra görüşürüz.

PLACIDA, don Anselmo'ya. — Daha açık anlatsanız a!

ANSELMO. — Ah, böyle bir şey olacak olursa... (Kendi kendine.) Don Berto'yu öldürürüm. (İleride yüzbaşını gördüğünden korka korka çıkar.)

PLACIDA. — Kardeşim, biri gelirse sen çekilirsin. (Don Sigismondo'ya.) Siz de, bir diyeceğiniz varsa, gidin amcamızla konuşun.

LUIGIA, kendi kendine. — Alnımın yazısı ise, buna varmak gerekecek. Ama avukatla ne kadar bahtiyar olurdum!

PLACIDA. — Don Ferramondo gelsin.

PAOLUCCIO. — Gidip hemen haber vereyim. (Çıkar.)

VIII. SAHNE

DONNA PLACIDA, DON SIGISMONDO, sonra DON FERRAMONDO

SIGISMONDO. — Beni seviyor mu? bunu umabilir miyim?

PLACIDA. — Sizi sevdiğine şüphe etmiyorum; bundan emin olabilirsiniz. Yalnız şu kötü, habîs ihtiyar amcamızla konuşmadan siz gidip konuşuverin. Sizden niye gizliyeyim? Kızın kalbine sahip çıkıyor. Don Berto'nun

yumuşak bir adam olduğunu bildiği için aklını çelmeye çalışıyor.

SIGISMONDO. — Şu haysiyetsiz, münasebetsiz adamın gayretini şimdi anlıyorum. Maksadına ermek için hemen işe girişeceğim. Don Berto'dan onu bana vermesini istiyeceğim. (*Çıkmak üzeredir.*)

FERRAMONDO. — İşte yine geldim.

SIGISMONDO. — Don Berto'dan onu istiyeceğim. (*Çıkmak isterken, don Ferramondo'ya şiddetle çarpar.*)

FERRAMONDO, *don Sigismondo'yu, geri iterek.* — Sarhoş musun, savruk musun, nesin?

SIGISMONDO, *don Ferramondo'nun üzerine vararak.* — Bu ne küstahlık böyle?

FERRAMONDO. — Ne? Bana mı? Sen benim kim olduğumu biliyor musun?

(*Elini kılıcına atarak çekilir.*)

SIGISMONDO. — Sizi tanıyamamıştım. Af dilerim. Demin burada biri beni fena halde kızdırdı da...

PLACIDA. — Mâzur görünüz. Kusurunu biliyorsunuz.

SIGISMONDO, *don Ferramondo'ya.* — Affınızı dilerim.

FERRAMONDO, *kılıcını kınına kor.* — Yeter bu kadarı; affediyorum. Ettiği kabahati bile ne karşı fazla ısrar etmek âdetim değildir.

SIGISMONDO. — Hiddetten ötürü bazı kere kapalı bir... (*Don Ferremondo'ya.*) Ah, boş

yere nelere dalıyorum. Don Berto'ya koşa koşa gitmeliyim. (*Çıkar.*)

IX. SAHNE

DONNA PLICIDA, DON FERRAMONDO

FERRAMONDO. — Don Sigismondo'nun böyle tëlâş edecek nesi var ki?..

PLACIDA. — Onun bağırında aşkla hiddet cenkleiyor. Galiba donna Luigia'yı elde etmek arzusunda: aklına koyduğu için mi, yoksa gerçekten sevdiğinden mi bilmiyorum. Gördü görelî, onu arıyor, onu istiyor, haysiyetsiz biri rakîp olarak karşısına çıktığı için yerinde duramıyor.

FERRAMONDO. — Kız ne fikirde?

PLACIDA. — Mahcup görünmek istiyor, ama kocaya varmaktan daha çok can attığı bir şey de yok hani.

FERRAMONDO. — Ya siz? rıza gösteriyor musunuz, yoksa direniyor musunuz?

PLACIDA. — Tam tersine, ben de kendisini evlenmeye teşvik ediyorum.

FERRAMONDO. — Demek ki sizin için de en iyisi budur.

PLACIDA. — Muhakkak; önce denememiş olan için bir eş nimet sayılır.

FERRAMONDO. — Denemiş olduğunuza göre, sizin için kötü şeydir demeli, öyle mi?

PLACIDA. — Ben şunu bilirim ki hürriyet her şeyden üstündür.

FERRAMONDO. — Böyle bir fikre saplanmış bulunmanız, aşka düşman kesilmiş olmanız beni üzüyor. Sizi sevdiğimi biliyorum. Mars'ın bahşettiği dinlenme zamanlarında Cupido'nun lûtuflarını sebat ve sadakatle umdum. Size, hürriyet içinde, ebediyen hizmet etmeyi bileceğim.

PLACIDA. — Bayım, ben ebediyen hür kalacağıma yemin etmedim ki...

FERRAMONDO. — Şu halde gönlünüzde aşk ateşinin parlayacağı umulabilir mi?

PLACIDA. — Benim de istemediğim halde, aşk atetşi ile tutuşmıyacağımı kim bilir?

FERRAMONDO. — Öyle ise benim kalbim haklarına yine sahip çıkıyor.

PLACIDA. — Size tutulmam için sanki bir sebep mi var?

FERRAMONDO. — Yoksa ben sevmeye lâyık değil miyim?

PLACIDA. — Pek lâıksınız. Siz sevgi, itibar ve saygıya lâyık olabilirsiniz; ama kadın kalbi nasıl şeydir, bilmiyor musunuz? bazen, hiç düşünmeden, birden ateş alıverirler. Düşünüp taşınacak olsam, sizi seçerim, ama âşık olabilecek miyim diye kendimden korkuyorum.

FERRAMONDO. — Bu benim elimden gelmez mi?

PLACIDA. — Kim bilir! Belki daha bu da olabilir.

FERRAMONDO. — Benim için kalbiniz hiç sızlamıyor mu?

PLACIDA. — Hayır, şimdilik öyle bir şey yok gibi.

FERRAMONDO. — Ben sizden uzakken, içinizde çılgınca bir arzu duyuyor musunuz?

PLACIDA. — Siz yokken, doğrusu, hiçbir üzüntü duymuyorum.

FERRAMONDO. — Cenkleşmek üzere savaş alanına gittiğim zaman, karşılaşacağım tehlikeyi düşünerek ağlamadınız mı?

PLACIDA. — Ben mi? Hiç ağlamadım.

FERRAMONDO. — Demek beni şimdiye kadar hiç sevmediniz.

PLACIDA. — Öyle de olabilir.

FERRAMONDO. — Ya gelecekte?

PLACIDA. — Ben geleceği bilmiyorum.

FERRAMONDO. — Sevginizi nasıl kazanmayı umabilirim?

PLACIDA. — Kalbimi, ancak beni kendine yâr edebilen kazanabilir. Ben dul kalmayı arzu ediyor, hürriyete değer veriyorum: fakat birine bağlanmam gerekse, beni kendine kim âşık ederse, onunum.

FERRAMONDO. — Bana gönül vermeniz için, söyleyin kuzum, ne yapayım?

PLACIDA. — Bunu söylemek bana düşmez.

FERRAMONDO. — Bütün muhabbetimi, bütün kalbimi bağışlamam yetmez mi?

PLACIDA. — Yetmeli; fakat henüz yorgun değilim.

FERRAMONDO. — Yoksa size daima âşıkça hizmet etmemi, etrafınızda dönüp dolaşmamı mı istiyorsunuz?

PLACIDA. — Vurgun olsam dahi, bu benim canımı sıkar.

FERRAMONDO. — O halde eğlence, bayram, tiyatro ve oyundan mı hoşlanırsınız?

PLACIDA. — Çok cömertçe teklif: fakat yine az.

FERRAMONDO. — İstiraplı bir çehre ile karşınızda ağlamam mı lâzm?

PLACIDA. — Hayır, şenlikten hoşlanır, göz yaşından nefret duyarım.

FERRAMONDO. — Canım size feda olsun, olur mu?

PLACIDA. — Ne işime yarar, bilmem ki...

FERRAMONDO. — Sizi kim kendine yâr edebilir?

PLACIDA. — Görmekten hoşlandığım kimse..

FERRAMONDO. — Herhalde bu kimse ben değilim.

PLACIDA. — Öyle, henüz değilsiniz. Bir tesadüf, bir karşılaşma, bir an insanı âşık edebilir.

FERRAMONDO. — Benim için daha talihli olacak o saati bekliyeceğim.

PLACIDA. — Fakat başkasına âşık olursam, bana nankör demeyin. Ben tatlı tatlı, hür

yaşamaya niyetliyim; yeni ateşe boyun eğersem, kaderim böyle imiş demektir. Gönüllerde aşk ateşini yakan kader, ateşe de yangın alana da keyfince hükmeder. Siz de gayret edin; kale henüz müdafaa edilmektedir: gerçi hücum ediyorlar, ama henüz yenilmiş ve teslim olmuş değildir. Bir yüzbaşı şunu iyi bilir ki, her kahramanlığa rağmen, hiçbir müstahkem mevki kuvvetli hücumlara daaynmaz; düşmanın kudretli ve iyi donanmış olması da yetmez: çok kere savaşların sonucu kaderin elindedir.

FERRAMONDO. — Kaderi kılıcım ile yenmeyi bileceğim.

PLACIDA. — Bir işim var; müsaade ediniz, gideyim.

FERRAMONDO. — Nankör, beni savunursunuz, değil mi?

PLACIDA. — Ben sizi sayıyor ve takdir ediyorum.

FERRAMONDO. — Şu gönlü kazanacağımı umabilir miyim?

PLACIDA. — Beni kim âşık ederse, ona yâr olacağım. (*Çıkar.*)

FERRAMONDO. — Şimdilik bu kapılardan uzağa gitmiyeceğim. Evet, yâr olmak için talihimi denemek istiyorum. Kaleyi zaptetmek için muhasara beyhude ise, bir yüzbaşı bunu hücumla elde etmeye çalışacaktır.

BEŞİNCİ PERDE

I. SAHNE

*DONNA PLACIDA ile DONNA
LUIGIA, sonra DON ISIDORO*

LUIGIA. — Acaba ne yaptılar? Henüz bir haber yok mu?

PLACIDA. — Senin rızan olmadan, her akit boştur. Don Anselmo için imza atılmış olsa bile, senin «Bayım, ben onu istemiyorum» demen yeter. Eğer hiddetlenir diye korkup buna cesaret edemezsen, senin yerine ben söylerim, ben yardımına koşarım. Sanmam ki...

LUIGIA. — Kim o gelen?

PLACIDA. — Don Isidoro.

LUIGIA. — Umarım bize haber getiriyor-
dur.

PLACIDA. — Yeter ki doğruyu söylesin.

ISIDORO. — Bu iki pek sayın kardeşler önünde eğilirim.

LUIGIA. — Bir haber var mı?

ISIDORO. — Pek garip haberler var. Hoş bir hikâye; dinlemek isterseniz, bana kulak verin, sözümü de kesmeyin. Don Anselmo, sizinle

giriştiği şu kavgamsı çekişmeden sonra, doğru don Berto'nun yanına koştu. Dedi ki, donna Placida sizi başgöz etmek istiyormuş, don Sigismondo ise pek kötü bir intihapmış; nihayet kız amcasına bağlı olmalıymış, başkasının söz söylemesine meydan vermemeliymiş. Hayatında «hayır» dememiş olan don Berto. «Evet, efendim» dedi, «ben engel olacağım.» Don Anselmo bunun üzerine: «Belli ki cüretli kız başıboş kalmaktan hazzetmiyor;» dedi, «bunun için bir an evvel yerleştirevermeli: don Berto, şunu kocoya veriverin.» dedi. Don Berto da «Baş üstüne» diye cevap verdi. Kurnaz tilki kızı kendine istiyor, ama hayli çekiniyor, bir türlü kendini açığa vuramıyordu. «Bırakın siz» dedi, «Tanrı büyüktür;ben ona yaraşan kısmetini bulacağım. Dostluk uğruna uğraşacağıma söz veriyorum. Müsaade eder misiniz?» Öteki de «Ederim.» dedi. Tam bu sırada işte don Sigismondo geliyor; nerdeyse selâmlamıyacak.. sanki kudurmuş. Don Berto'ya dönüyor, kızı istiyor. Don Berto her zamanki gibi afalladığı için, ağzını açmıyor. Don Anselmo meramını anlatmayadursun, öteki cüretle sayıyor, söylüyor, direniyor. Her iki rakîp de kızışıyor. Birinin elinde baston, ötekinin eline iskemle: tam bu sırada yüzbaşı geliyor. Bunu görünce ihtiyar titremeye, öteki nefes almaya başlıyorlar. Don Berto afallıyor, ben bir kenara çekiliyorum. Hükümünü vermeye dâvet edilen yüzbaşı, bunun acele ile halledilecek bir mesele olmadığını, zaman bırakılmasını

istiyor ve hep birden, işin bir avukatın eline verilmesinde uzlaşıyorlar. Herhangi bir yerden medet uman don Berto, don Fausto'yu çağırıyor, don Fausto nihayet geliyor. İyi bir avukat, kısaca: «Her şeyden önce kızın fikrini dinliye-
lim» diyor. O zaman don Aselmo, gözlerini göğze dikerek: «Bu gayreti bana, kıza karşı duyduğum insanlık hissi ilham ediyor. don Berto... yâr kötü bir âkıbete uğramadan — hey Tanrım sen yardımcım ol! — kızı istiyorum.» diyor. Sâf amca ,bu sözleri işitince, kendinden geçerek eline kalemi alıyor ve: «Baş üstüne» diyor. Fakat herkes itiraz ediyor; avukat da, karşılık olarak: «Bayanın fikri dinlensin!» diyor. Size haber vermek görevini de bana veriyorlar: şimdi içerde toplanmışlar, sizi bekliyorlar. Gerçi şu kurnaz ihtiyar, beni bir kenara çekerek size ötekinin avanak ve kusurlu olduğunu söylememi, böylece eş olarak kendisini seçmeniz için ne yapıp yapıp sizi kandırmamı diledi, ama ben namuslu insanım, size açık kalble söyliyeyim ki, biri ötekinden beter.

PLACIDA. — Acayip şeyler, doğrusu, don Isidoro. Tiyatroya lâıyk bir masal.

LUIGIA. — Don Anselmo'nun yerine — ki dünyanın en kötü adamıdır — ben don Sigismondo'ya varmaya razıyım. Fakat kalbimde gizleneni açıkça söylemem lâzımsa, avukatın eşi olayım, hepsinden iyisi budur.

PLACIDA, kendi kendine. — İşte bu asla olamaz; yemin ederim.

ISIDORO. — İkisi çekişedururken, bir üçüncüsünün kazanması... ne güzel bir oyun olur. Tanrı hakkı için, bakalım yapabilecek miyim. Hele bir gidip don Fausto ile görüşeyim. Bana güvenbilirsiniz. (*Çıkmak üzeredir.*)

PLACIDA, *don Isidoro'ya, alıkoyarak.* — Hayır, hayır ,rahatsız olmayın.

LUIGIA, *donna Placida'ya.* — Bırakın gitsi.

ISIDORO. — İki kelimecikle yolunuzu düzleyeceğim. Kendisi ile göz göze konuşurum. Namuslu insanım ben. Ben işe başlarım, siz sonunu getirirsiniz.

PLACIDA. — Her neyse, don Sigismondo...

ISIDORO. — Her neyse, benim dediğim iyidir. İki kelimecik söyler, buraya yollarım. Don Sigismondo nihayet aklından zoru olan bir adamcağızdır. (*Kendi kendine.*) Don Fausto ise daha söz anlar, daha zengin ve cömerttir. (*Çıkar.*)

II. SAHNE

**DONNA PLACIDA, DONNA
LUIGIA**

PLACIDA, *kendi kendine.* — Bir bu eksikti!

LUIGIA.— Ablacığım, anladığıma göre, siz de don Fausto ile ilgileniyorsunuz. Seviyorsanız, ben onu size bırakıyorum.

PLACIDA. — Bana bırakmak mı? Pek minnettarınım ,doğrusu. Don Faustonun sana ait olduğunu sanmıyordum.

LUIGIA. — Don Fausto bana mı ait?... siz beni mahcup ediyorsunuz.

PLACIDA. — Sana ait değilse, ne diye bana bırakmaktan dem vuruyorsun?

LUIGIA. — Şölye gelişigüzel, fazla düşünmeden söyledim. Fena ettiğimi biliyorum. Bir daha söz etmiyeceğim.

III. SAHNE

PAOLUCCIO, ÖNCEKİLER

PAOLUCCIO. — Bayanlar, sizi, ikinizi de ötede bekliyorlar.

PLACIDA. — Beni amcam mı çağırıyor?

PAOLUCCIO. — Doğrusunu isterseniz, yalnız donna Luigia'yı çağırmamı söyledi. Sizi avukat arıyor.

PLACIDA. — Kardeşim, sen git. Benim gitmemden bir şey çıkmaz; bensiz belki sen daha çok elde edebilirsin. Kabul etmekte serbest olduğunu söyle. Üç rakîp var: kocanı seçersin.

LUIGIA. — Üç mü? Don Isidoro daha de-min beni reddetti ya.

PLACIDA. — Haydi, efendim, üçtür diyorum. Üçüncüsü avukattır.

PAOLUCCIO. — Bayanlar, ne cevap vereyim?

PLACIDA. — Gelecek dersin; eğer don Fausto sorarsa...

PAOLUCCIO. — Don Fausto, işte burada.

PLACIDA, donna Luigia'ya. — Bak, meylini sezdiği için, mahsus geliyor.

PAOLUCCIO. — Şu halde don Fausto'ya siz cevap verirsiniz. (*Çıkar.*)

IV. SAHNE

DONNA PLACIDA, DONNA LUIGIA,
sonra DON FAUSTO

PLACIDA. — Don Fausto senin için acele ediyor; senin uğruna döğüşüyorlar. Tebrik ederim.

LUIGIA. — Ne diyeceğimi bilmiyorum, ablacığım. Tek sızlamıyasınız diye, ben onu görmeden çekilir giderim.

PLACIDA. — Hayır, hayır, kalmanı istiyorum.

LUIGIA. — Ya sonra?

PLACIDA. — Elinden gelen gayreti göster. Ben müsaade ediyorum. (*Kendi kendine.*) Bakayım şu adamın kalbinde vefa denen şey var mı, yok mu.

FAUSTO. — İşte, her ikinizin de emrinize âmadeyim.

PLACIDA. — Sizi kardeşim arıyor.. Ben istemedim.

FAUSTO, donna Luigia'ya. — Aşk cengine çıkmış iki talip savaşın neticesini sizden bekliyorlar. Her ikisinin de değerini, muhabbetini, biliyorsunuz. Kendi kendinizin hâkimi olarak en lâıyına oy verin.

PLACIDA, donna Luigia'ya. — Haydi, ara bulmak isteyen dostumuzun sözlerine cevap ver. (*Don Fausto'ya.*) Kendisi utancından ses çıkarmıyor; ne düşündüğünü ben size söyliyeyim. İki kişinin girşitiğı aşk dâvasında, gizli bir talip ağız açmadan kazanmıştır. İki rakîp ne kadar üzülseler yeridir; aşk onlara savaş açtı, zafer ise sizindir.

FAUSTO, donna Placida'ya. — Siz benimle alay mı ediyorsunuz?

LUIGIA, kendi kendine ,mahcup. — Ah, yüreğim çarpıyor.

PLACIDA, don Fausto'ya ,donna Luigia'yı göstererek. — Sözlerimin ıspatını ister misiniz? Bakın, yüzü kıpkırmızı oldu.

FAUSTO. — Ah, keşke benim güzel gözlerime yanıp tutuşsa... yüzüm kibar kızdan daha çok kızarırdı. Kalbine lâıyk olmadığımı, aşkına aşkla mukabele edemediğimi görerek kızarırdım.

LUIGIA, kendi kendine. — Demek her teşebbüs beyhudedir.

PLACIDA, don Fausto'ya. — Niçin bu kadar nankörsünüz?

FAUSTO. — Çünkü kader beni daha tatlı bir aşka vefalı kılıyor. Kalbim eski muhabbetine, verdiği sözlere sadıktır. Bundan herkes şüphe edebilir, yalnız siz edemezsiniz.

LUIGIA, kendi kendine. — Anlıyorum, birbirlerini seviyorlar. Yanılmamışım.

PLACIDA, don Fausto'ya. — Kardeşim size ümit bağlamış.

LUIGIA. — Hayır, bayım, hakikat öyle değil. Gerçi bende donna Placida'nın akıl ve zarafeti yok, ama şu sâflığımla ben de içimdeki duyguları söyleyebilirim. Muhakkak ki ben herkesten çok sizi takdir ediyor ,size karşı saygı duyuyorum; fakat sizin için muhabbet ateşi ile tutuşur gibi olmadım. Sevgi zincirinin yapabildiğini ancak şöyle bir baktığım o gözleriniz yapamaz, Tatlı eda ve bakışları ben de görür ve bilirim. Ablama ,benim olmıyan bir kalbi veremem. Ben ona kendinin olanı bırakıyorum. Kalbim, bana Tanrının nasibeylediği eşi kabul etmeye meyletıyor. (*Çıkar.*)

V. SAHNE

DONNA PLACIDA, DON FAUSTO

PLACIDA, kendi kendine. — Sakin reddi ile içindeki ateşi gizliyor.

FAUSTO, kendi kendine. — Kızın aşkı elimde bir oyun fırsatı veriyor.

PLACIDA. — Gördünüz mü, ne uysallıkla kaderine boyun eğiyor? Luigia benden ne kadar halim ve anlayışlıdır! Hakkında kalbiniz ne diyorsa bana açıkça söyler misiniz?

FAUSTO. — Kalbim diyor ki onu alan bahtiyar olacaktır.

PLACIDA. — Bunca bahtiyarlığı elden kaçırmanızı tavsiye etmem.

FAUSTO. — Aşk beni sarayından sürüyor.

PLACIDA. — Aşk, Proteos gibi, değişir ve birkaç kalbde birden hüküm sürer; aşk sarayı ile nispet sarayı onundur. Sizi, müstebit olan bir kalbden sürmüşse, daha tatlı, daha az sert bir imana davet ediyor.

FAUSTO. — Eski şartlar ne kadar sert, acı ve ağır olursa olsun, kalbimin anahtarını elinde bulunduran beni zincire vumuştur; müstebitçe bir sevgi benim zevkime karşı koydukça, gönlüm beyhude yere hürriyeti arıyacak, ona el uzatacaktır.

PLACIDA. — Size bir yardımım dokunabilir mi?

FAUSTO. — Ah, evet, her şey elinizdedir.

PLACIDA, çekilir, uzakta oturur. — Yeni kader yolunuz daha açık olsun: artık serbestsiniz.

FAUSTO. — Elimi, ayağımı kurtardım mı? Sağ ol, merhametli aşk! Fakat kalbim zincirlere böyle dolanmışken ben nereye giderim? Kimin tarafından kovulduğumu görüyorum. Neye dâ-

vet edildiğimi anlıyorum: bu, bağıın sonu, hayatımın sonu olacaktır. Fakat ya ben aşkın bana etmek istediği iyiliği anlamıyorum, yahut da bu inat beni mahvedecek. Aşkın bana yüklediği şu boyunduruğu nihayet silkmeli, bu gaddar tahakkümden kurtulmalıyım. Ama, ah, elimden gelmiştir! (*Gidecek gibi görünür, uzaklaşır ve kendini ötede bir sandalye üzerine atar.*)

PLACIDA, gözünün ucu ile bakarak. — Ayrılamiyor, nankör.

FAUSTO, kendi kendine, bakarak. — Galiba yüreği sızlıyor.

PLACIDA, kendi kendine, ihtirasla. — Aşk onu elimden almasın!

FAUSTO, kendi kendine, ihtirasla. — Aşk onu yumuşatsın!

PLACIDA, don Fausto'ya. — İnsanı çeken tatlı bir aşka böyle tembel tembel mi giderler?

FAUSTO. — İşte, aşkın gönderdiği nime-te karşı ben nasıl koşuyorum. (*Hızla kalkar, donna placida'ya doğru koşar.*)

PLACIDA. — Aşk artık bende değil, kardeşimin gönlünde.

FAUSTO. — Delice ümit bağlamak insanı ne kadar yanıltır. (*Uzaklaşır.*)

PLACIDA. — Haydi, niçin elinizi ona uzatmıyorsunuz?

FAUSTO. — Donna Placida, siz vefasızlıkta bu kadar usta mısınız?

PLACIDA. — Evet, ben size kalbinizin yer-siz teşviklerini, beyhude bir utancı yenmeyi öğretiyorum.

FAUSTO. — Çok şüpheli bir öğretim; ancak bana emrettiğiniz vakit tatbik edeceğim.

PLACIDA. — Gidin ,emrediyorum.

FAUSTO. — Emrinizi dinlemek zorundayım (*Yavaş yavaş uzaklaşır.*)

PLACIDA, kendi kendine. — Hain, beni terk ediyor!

FAUSTO. — Ayağım gidecek, ama kalbim razı olmuyor. (*Placida'ya döner, öfke içinde oturur.*)

PLACIDA, kendi kendine, biraz bakarak. — Yok, yok. Beni sahiden seviyor!

FAUSTO, kendi kendine, bakarak. — Galiba yüzü açıyor.

PLACIDA, kendi kendine. — Eyvahlar olsun; hürriyetim artık tehlikede!

FAUSTO, işittirecek şekilde. — Kim derdi, donna Placida'nın beni başkasına bırakacağı kimin aklından geçerdi?

PLACIDA, Fausto'ya doğru kalkarak. — Ne? Ben sizi bıraktım mı?

FAUSTO. — Öyle değil mi? (*Kalkar, fakat yerinden kılmıdamaz.*)

PLACIDA, bir iki adım ilerliyerek. — Hayır, öyle değil.

FAUSTO, tatlılıkla, fakat bulunduğu yerden. — Demek o gönül bana tapıyor.

PLACIDA, yine oturur. — Kalbimin sırlarını size henüz açmadım.

FAUSTO, kendi kendine, oturarak. — Yavaş yavaş baş eğecek.

PLACIDA, kendi kendine. — Ey aşk, ne kadar da gaddarsın!

FAUSTO, kendi kendine. — Yeniden hücumla geçip denemeli.

PLACIDA, kendi kendine. — Böyle devam ederse, dayanamayacağım.

FAUSTO. — Vazifemin başına gitmeliyim; şanıma icabı, kimin seçildiğini söylemeliyim.

PLACIDA. — Kardeşime gidin. O söylebilir. Söylesin.

FAUSTO. — Kaderine boyun eğmiş. İtaati sever. Karar sizin elinizdedir. Giderken teyidetti.

PLACIDA. — Don Fausto'yu seçti diyebiliriz .

FAUSTO. — Siz böyle emrederseniz... (*Yavaş yavaş kalkar.*)

PLACIDA, heyecanla kalkarak. — Benim emrettiğim falan yok, nankör.

FAUSTO. — Bunu emretseniz, ne kadar talihsiz olurum!

PLACIDA. — Fakat böyle bir emir versem, uyarsınız değil mi?

FAUSTO. — Kalbimi bu kadar sahte, aklımı bu kadar kıt mı sanıyorsunuz?

PLACIDA. — Ama kardeşimi övmekten çekinmediniz.

FAUSTO. — Yoksa kabaca bir dille donna Luigia'yı ablasının yanında kötölemem mi lâzımdı.

PLACIDA. — Vahşi! Kaba adam!

FAUSTO. — Peki, şimdi niçin bana hakaret ediyorsunuz?

PLACIDA. — Hürriyetimi elimden almak istiyorsunuz da, ondan.

FAUSTO. — Eğer aşk dilime, sizin hareketlerinizi hak edecek kadar kudret veriyorsa, işte ayaklarınıza kapanıyorum. (*Diz çöker.*)

PLACIDA. — Kalkınız.

FAUSTO. — Kalkamam.

PLACIDA. — Kalkınız.

FAUSTO. — Tutun elimi.

PLACIDA, kendi kendine. — Vay başıma gelenler! Bırakın beni. (*Kaldırmak için elini verdikten sonra, don Fausto sıkı sıkı tutmaya devam eder.*)

FAUSTO. — Hiç ummayın, nafile.

PLACIDA. — Merhamet edin.

FAUSTO. — Hayır ,canım.

PLACIDA. — Bırakın beni, hain.

FAUSTO. — Eğer bu eli bırakırsam, bana kalbinizi verecek misiniz?

PLACIDA. — Heyhat.

FAUSTO. — Canımın içi, görüyorum ki aşk bana yardım ediyor.

PLACIDA. — Elimî de kalbimi de al! Yazıklar olsun bana, mahvoldum.

FAUSTO. — Böyle mahvolmaya can feda..

PLACIDA. — Birileri geliyor. Bari şerefim korunsun.

FAUSTO. — Temiz bir kalbi teslim etmek size ayıp mı geliyor?

PLACIDA. — Kalbimi teslim ettim demek.. hâlâ inanamıyorum.

VI. SAHNE

**DON BERTO, DON SIGISMONDO,
DON FERRAMONDO, DON AN-
SELMO, DON ISIDORO ile ÖNCE-
KİLER**

BERTO, don Fausto'ya. — Siz, bir daha dönmemek üzere bizi ekip gittiniz.

FAUSTO. — Kızla görüştüm.

BERTO. — Peki, netice?

FAUSTO. — İş sizin elinize bırakıyor.

ANSELMO, don Berto'dan bahisle, don Fausto'ya. — O da kızı bana veriyor.

SIGISMONDO. — Sözü donna Luigia'ya bırakalım, onu dinliyelim.

FERRAMONDO. — Kızınız serbestçe fikrini söylesin.

FAUSTO. — Önce ablasını dinliyebiliriz.

BERTO, donna Placida'ya. — Doğrudur. Siz ne düşündüğünüzü söyleyin. Meseleyi biliyorsunuz.

PLACIDA. — Her şeyi biliyorum, bay amca. (*Sahneye doğru.*) Gelsin donna Luigia, uşaklar da gelsin.

BERTO. — Kim varsa, hepsi gelsin.

PLACIDA — Dinleyin beni, baylar. İki rakîp arasında daima daha lâıyk olanı vardır. Kim daha faziletli ise, kızı alıp götürsün. Hiç de haksızlık etmek istemem: ben herkesin dostuyum. Kimin daha faziletli, kimin daha lâıyk olduğunu herkes gözü ile görsün istiyorum. Şunu biliyorum ki don Sigismondo mükemmel bir şövalyedir, pek saygıdeğer biri. Yalnız küçük bir kusuru var: arasıra dalgınlığa düşer. Fakat bunun o kadar önemi yoktur: gelini mesudedecek olan şey insanın kalbidir. Don Anselmo ise, şanı için şunu söylemek lâzım ki, iyi kalblilikte eşi bulunmaz bir adamdır. İnsanları gözetken fazilette, hemcinslerine sevgi göstermekte örnek alınabilir. İşte onun güzel eserlerinin parlak bir nümunesi: tazeleri başgöz etmek için bütün gayretini sarf ediyor. Onun bu meylini herkesten çok don Berto söyleyebilir; çok olmuyor kendisine bir kız için yüz altın vermiştir

BERTO. — Doğrudur, ben bunu kimseye böbürlenmek için söylemiyorum. Ama onun şanı için şunu bilmek lâzım ki hakikat böyledir.

PLACIDA. — Don Anselmo acaba ne diyor?

ANSELMO. — Ben kendi hesabıma bir şey demiyorum.

PLACIDA, sahneye doğru. — Kızcağız bize bunu söyleyebilir. Buyrun, buyrun, bayan.

VII. SAHNE

*CLEMENTINA, PAOLUCCIO,
ÖNCEKİLER*

CLEMENTINA. — Beni mi çağırıyorsunuz?

PLACIDA. — İşte, amcacığım, sizin iyilik ettiğiniz kız, berbat olmak tehlikesine düşen zavallıcağız.

CLEMENTINA. — Bu yolda biraz yavaş olun. Ben yüzünüzün biri değilim.

BERTO, don Anselmo'ya. — Çeyiz... Clementina için mi?

ANSELMO. — Eğer yardımına koşmasaydık, zavallı mahvolmak üzere idi.

CLEMENTINA. — Para elime geçmedi ki.

PLACIDA. — İşte bunun niçinini açığa vurmak lâzm. Kimse söylemeyecekse, benden öğrenirsiniz. Şu düzenbazı sevk eden insanlık hissi, gayretkeşlik hep donna Luigia'ya beslediği gizli aşktan ilerigeliyor. Hain bunun için çeyiz teklif ediyor, üstelik kıza kurduğu tuzağın parasını amcasına ödetmeye kalkıyor. İşte namuslu dediğiniz adam...

ANSELMO. — O dil ne yalanlar söylüyor!

VIII. SAHNE

DONNA LUIGIA ile ÖNCEKİLER

LUIGIA, Clementina'ya. — Evet, don Ansalmo hainin biridir, hem de âşıktır. Bunu bilen var.

CLEMENTINA. — İyi ama para elime geçmedi.

BERTO. — Ben ne yapayım, baylar?

PLACIDA. — Yüzbaşı söylesin.

ANSELMO. — Hayır, bayım, hayır; fikrinizi beyan etmek zahmetine katlanmayın. Hata mı itiraf ediyorum. Çilemi çekeceğim. Hiçbir iddiam yok. Ah, siz beni perişan ettiniz. Tanrı sizi affetsin! (*Çıkar.*)

BERTO. — Donakaldım.

FERRAMONDO. — İşin içinden öyle kolay kolay çıkacağını sanmayın. Dört kumbaracı eri çağırıp güzel bir sopa çektireceğim.

FAUSTO. — Hayır, yüzbaşım; yarın hükümete müracaat edip sürdüreceğim şunu...

BERTO. — Zavall don Anselmo!

PLACIDA, don Berto'ya. — Şu sahte sofu ile hâlâ mı ilgileniyorsunuz?

BERTO. — Hayır, hayır, haklısınız.

PLACIDA. — İmansız binlerce mil uzaklara gitsin, hizmetçi kız da kendi başının çaresine baksın.

BERTO. — Hizmetçi kız da gitsin.

CLEMENTINA. — Ne yapalım! Paoluccio, söyle, beni daha çok sevecek misin?

PAOLUCCIO. — O kadar da sıpa değilim, canım. (*Çıkar.*)

CLEMENTINA. — Af dilerim sizden. Zavallı Clementina! Bir düzenbaz onun mahvına sebeb oldu. Baylar, insan çeyizini kendi alın teri ile kazanmalı, ben bunu pek geç ve kendi zararına öğrendim. Kötülükle elde edileni Tanrı böyle yapar. Şeytanın unu kepek olur. (*Çıkar.*)

BERTO. — Neler, neler... insanın çıldıracağı geliyor.

PLACIDA. — Don Sigismondo ne yapıyor? İşin en güzel yerinde kendimi unutuyor. İşte yine dalıverdi, sanki aptallaştı. Hey don Sigismondo!

SIGISMONDO. — Buradayım. Beni çağıran kim?

PLACIDA. — Bu gürültü patırdıda da nasıl dalıyorsunuz?

SIGISMONDO. — Kendimden geçmeye haklı değil miyim? Dünya kötülerle doludur. Ne günlere kaldık? Haa! Can attığım kız ne karar verdi?

PLACIDA. — Söz senin Luigia.

LUIGIA. — Ablacığım, ben bir şey duyuramam.

PLACIDA. — Bay amcamız acaba ne diyor?

BERTO. — Kızım, ben itiraz etmiyorum.

PLACIDA. — Şu halde sizi seven şövalyeye elinizi verin.

LUIGIA. — İşte elim.

SIGISMONDO. — Evet, sevgilim, mura-dıma erdim.

BERTO. — Demek nihayet beni bırakıyor-sun, değil mi kızım? Bari memnun musun?

LUIGIA. — Evet, amcacığım ,çok memnu-num.

BERTO. — Ben de yalnız kalacağım! (*dona Placida'ya.*) Siz de mi bırakacak sınız? Manastıra çekilecek misiniz?

PLACIDA. — Öyle bir fikrim yok.

BERTO. — Yoksa daha iyi bir şey mi aklı-nıza esti?

PLACIDA, don Fausto'ya bakarak. — Bil-mem.

BERTO, don Fausto'ya. — Ne karar verdi?

FAUSTO. — Kocaya varacak.

BERTO, donna Placida'ya. — Öyle mi?

PLACIDA. — Olabilir.

FERRAMONDO. — Hem de bana söz ver-miştir; yeter ki aşk yeltesin.

PLACIDA, don Ferramondo'ya. — Siz beni âşık ettiniz mi?

FERRAMONDO. — Vaktim olmadı, fa-kat başaracağımı umuyorum.

PLACIDA. — Size söylemiştim, hatırlıyor musunuz? Beni âşık eden yârim olur. Başkasına

nasipmiş. Âşık oldum, boyun eğdim. Don Fausto eşimdir.

FERRAMONDO. — Nasıl? Bana böyle bir haksızlık, ha?...

PLACIDA. — Haksızlık diye mi sızlanıyorsunuz? Eğer hoşuma gitmedinizse, benim gözlerimin ne kabahati var? Bu cenge daha uzun zaman mı katlanacaktım? Alevin birdenbire parladığını bilmez misiniz? Beni elde eden, âşık etmek için neler çekti. Uzun iç çekişleri ve ıstıraplarla elde edilmeyen nasıl oldu bilmiyorum, bir anda oluverdi. Sağduyu iddia ediyorsanız, *cavalier* iseniz, sizi sayanı mazur görmelisiniz; ve benim apaçık söylediğim hakikati anlıyarak önceki gibi don Fausto ile benim dostumuz olmalısınız.

FERRAMONDO. — Ne diyeceğimi bilmiyorum. Şu muhakkak ki bana haksızlık ediyorsunuz. Her neyse siz becerikli bir kadınsınız: hayranım ve katlanıyorum.

PLACIDA, kendi kendine.. — Şu mağrurun kanıp yatışması az şey değil doğrusu.

LUIGIA, kendi kendine. — Adamı ele geçirdi, erdi muradına artık.

BERTO. — İşte ikiniz de artık evelniyorsunuz. Zavallı ben, evde yapayalnız, kimsesiz kalıyorum. Hay kör şeytan! Aklıma eserse, ben de bir karı alıveririm, olur biter.

PLACIDA. — Âmcacığım, arzu ederseniz, biz b uevde kalırız. Don Fausto yanınızda kalmaktan haz duyacaktır.

FAUSTO. — Bayım, ben avukatınız ve hadiminiz olurum.

BERTO. — Âlâ, benimle kalın; küçük yeğenime, gereği gibi, pek münasip bir çeyiz vereceğim. Sizi de, büyük bir kadın olduğunuzu gösterdiğiniz için — hâlâ da göstermektesiniz — sizi de bütün evimin hanımı ve hâkimi yapıyorum.

IX. SAHNE

DON ISIDORO, ÖNCEKİLER

ISIDORO. — Yaşasın nişanlılar! Her şeyi biliyor, teselli buluyorum: birini koşa koşa sekiz keklük almaya gönderdim. Kızarmış ekmek bu sabah berbat oldu, ama akşam yemeğindeki daha da lezzetli olacak.

PLACIDA. — Bayım, ben kocaya varıyorum. Görüyorsunuz, ben de amcamla bu evin sahibi kalıyorum, haberiniz olsun. Evde aşalak istemiyoruz. Sizi sayıyor ve takdır ediyorum, ama siz bu evden çıkıp gideceksiniz, hem de herkesten önce.

ISIDORO. — Don Berto, siz ne diyorsunuz?.

BERTO. — Ben.... ona bırakıyorum.

ISIDORO. — Bayan, benim gibileri için ev latıfına kıran mı girer? Don Sigismondo'nun dostu ve hâdimi olurum.

SIGISMONDO. — Evet ,bana bir uşak bu-

ISIDORO. — Ben varım, ben hizmet ede-

rim.

LUIGIA. — Evimde asalak mı? Alın cevabımı: olmaz, bayım.

ISIDORO. — Benim için sofra, arkadaş kılığına kıran mı girer. (*Kendi kendine.*) Kadınlar fazla tutumlu olurlar. Ben elbette don Berto gibi başka bir avanak bulurum.

PLACIDA. — Mûtat merasimle nikâh kıymaya gidelim. Kader bizim aşkımızı ve kalb birliğimizi korusun. Asalaklarla düzenbazlar evimizden uzak olsun; bunlar aile düşmanıdır, insanı baştan çıkarırlar. Bereket versin, talihimiz varmış, biraz sağduyu, biraz iş bilmekle ev düzene girdi. Yalnız bir şeyde akıllı davranamadım: hürriyet isterken âşık oluverdim. Bu öyle bir geçittir ki, insanlar ancak uzak kaldıkça dayanabilirler. Bununla beraber bahtlı olacağımı umuyor, böyle bir eşin daima yanımda bulunacağından haz duyuyorum. Eğer beni dinliyen ve görenler yanlışlarımızı bağışlar ve affederlerse, daha da haz duyacağım.

S O N

